Է· ՏԱՐԻ 1905 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 16 ՄԱՐԵՐԻ 4382 – Հ· Տ· 23 ՄԱՅԻՍ 1890 – Ն· Տ· 4 ՅՈՒՆԻՍ 1890 – ՀԻՃՐ· 17 ՇԵՒՎԱԼ 1307 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ Է ԻՐ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آرەولك غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պ· ... 160
» ... 80
» ... 40
Գաւ· ... 200
» ... 100
Օտար ... 56
» ... 28

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 23 ՄԱՅԻՍ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՈՐԾԱՒՈՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Պ· Ժիւլ Սիմոն անցեալ չաբթուն բանախօսութիւն մ'ըրաւ «Եւրոպեան ընտանեաց մէջ յառաջ եկած փոփոխութեան վրայ, յորմէ հետէ մեքենայք ձեռագործ արհեստներուն յաջորդած են»։ Դար մը յառաջ, ըսաւ, ոստայնանկութիւնն յոյժ նպաստաւոր էր ընտանեկան ոգւոյն պահպանման։ Ծնողք իրենց տան մէջ կ'աշխատէին, առանց իրարմէ բաժնուելու, և մանաւանդ առանց հեռանալու իրենց զաւակաց քովէն։ Մայրը մի կողմէ ոստայնով կը բանէր (ջուլհակ), միւս կողմէ տան աշխատութիւնները կը կատարէր։ Ընտանեկան աշխատութիւնք իւր նախամեծար գործն էին, օրհնեալ գործն էին, զոր ակամայ կը թողուր՝ իւր արհեստական աշխատութեամբ քանի մը ղրուշ շահելու և ընտանեաց բարեկեցութեան իւրովանն նպաստելու համար։ Իւր զաւակներ իւր աչաց ներքեւ, իւր սրտին մօտ կը մեծնային։ Ինք անոնց պաշտպան հրեշտակն էր, ըստ բնական օրինաց, որք զաւակն իւր մօր պաշտպանութեան ներքեւ դրած են, տկարը տկարին յանձնելով։ Հօր անընդհատ և անվհատ գործունէութիւնն ամենօրեայ և գործնական դաս մ'էր տղայոց համար, որք կրկնապէս կը յարգէին իրենց հայրը, նախ որ իրենց հայրն էր, և յետոյ վասն զի ընտանեաց հացը կը ճարէր իւր ճակտին քրտամբ, իրենց աչաց առջեւ։ Տղայոց համար գրեթէ նշանակութիւն էր ոստայնի գործիքը տեսնել անկողնոյն և սեղանին քովիկ, արհեստանոցին մէջ մեծնալ և օր մը իրենք ևս հոն աշխատիլ։ Տղայք այս կերպիւ փորձով կը հասկնային աշխատութեան հարկն ու սրբութիւնն։

Այս պատկերին դէմ, — որ եթէ ի Ֆրանսա հարիւր տարի յառաջ կը պարզուէր, այսօր իսկ աւելի կամ նուազ ճշմարիտ կրնայ համարուիլ արեւելեան այլ և այլ երկրաց ու գաւառաց համար, — Պ· Ժիւլ Սիմոն նկարագրեց ընտանեկան կեանքը շոգւոյ կիրառութիւնէն ի վեր։ Շոգեշարժ մեքենային այրն ու կինը գործարանի մէջ աշխատութեան կը դատապարտէ օրը տասն երկու ժամ, և տղայն ալ ի գործարան կը մուծանէ մատաղ հասակէն, երբ հազիւ կրնայ ծունգի վրայ կենալ և կորած թել մը կապել։ Դեռ ևս տղայն չի դատապարտուիր տասն երկու ժամ աշխատելու գործարանի մէջ, որովհետեւ քունը կամ յոգնութիւնը կէս ճամբան կը թողու զինք։ Տղայն, հայրն, և մայրը զատ զատ գործարաններու մէջ կ'աշխատին, իրարմէ այնքան անջատ որ կարծես թէ քանի մը ժամու հեռաւորութիւն ունենային։ Տղայն կանուխ կ'արձակուի բաղդատմամբ իւր ծնողաց, բայց չի տեսներ իւր ծնողաց երեսն· որովհետեւ՝ եթէ բախտաւոր է՝ փողոցը չմնալու համար բարեգործական պատսպարան մը կը ղրկուի օրուան մնացեալ ժամերուն, ապա թէ ոչ՝ կը դատապարտուի փողոցները թափառիլ՝ մինչեւ որ ծնողք վերադառնան աշխատութենէն։ Մինչեւ իսկ եթէ պատսպարան մը գտնուի, որովհետեւ տասն երկու ժամ բաց չէ, շատ անգամ կը պատահի որ խեղճ տղայն ժամերով փողոցը մնայ։ Կը հասկնա՞ք թէ ո՛րպիսի անպատեհութեանց, ո՛րպիսի տառապանաց կ'ենթարկին այս երեք էակներ, հայր, մայր, զաւակ, զորս բնութիւնը միացուցած է, բայց քաղաքակրթութիւնը կը բաժնէ, կը հեռացնէ իրարմէ։ Զիրար չտեսնելով, իրարմէ կը հեռանան և կը պաղին։ Մութը կոխելուն, վատառողջ սենեակ մը կը դառնան, որ աւլուած չէ, որոյ պատուհանք չեն բացուած ցերեկին, յորում կրակ չի վառիր բնաւ։ Յոգնած դադրած անկողին կ'իյնան, և խոր քնոյ մէջ կը թաղուին անմիջապէս, առտուն դարձեալ մութին ելնելու և ի գործարան վազելու համար։ Այսպիսի կեանքի մը մէջ ո՞ւր կը մնան կրթութիւն, բարեկեցութիւն, բարոյականութիւն։ Ի՞նչ կը սորվի տղայն, որ բարի օրինակ չի տեսներ իւր առջեւ, որ ընդհակառակն անպաշտպան կը թողուի մոլութեանց հոսանքին մէջ, յորմէ վաղ ընդ փոյթ ինքն ևս կը բռնուի։ Ո՞ւր է մարդկային ընկերութեան երաշխաւորութիւնն այսպիսի խղճալի պայմաններու մէջ։

* *

Բայց միթէ Պ· Ժիւլ Սիմոն հին ժամանակաց վերադա՞րձը կը խնդրէ, երբ թշուառութիւնը տարբեր ձեւերու ներքեւ կը տիրէր ընկերութեան մէջ, երբ աշխատութեան պակասութիւն կար, երբ թշուառներն անթաւական էին, երբ ոստայնին բանածը փարա չէր ըներ, երբ ամեն արհեստական նիւթեր սուղ կը գնուէին, ձեռքով բանուելուն համար, մինչ մեքենան ամեն բան աժանցուցած է։ Ո՛չ· Պ· Ժիւլ Սիմոն այսպիսի յետադէմ մտքով չի խօսիր։ Բայց ամեն խնդիր երկու կողմ ունի։ Ժամանակիս քաղաքակրթութիւնը գովելով հանդերձ, պէտք չէ անտեսենք աչքերնուս անպատեհութիւններ, որոց դարմանն ևս քաղաքակրթութենէն պէտք է ակնկալենք, որոց դարմանն ևս քաղաքակրթութիւնը կարող է ընծայել։

Այս նպատակաւ աւասիկ կը յուզուի գործաւորական խնդիրն, որ ամեն երկրաց մէջ յուսամիտ և հզօր պաշտպաններ կը գտնէ։ Այս նպատակաւ գումարեցաւ Պերլինի Դեսպանաժողովն։ Այս նպատակաւ տնտեսագէտք, ընկերաբանք և քաղաքագէտք, Պ· Ժիւլ Սիմոնի պէս, կը պահանջեն որ մայրն, ընտանեաց ապրուստին համար աշխատելու ազատութիւնն և դիւրութիւնը վայելելով հանդերձ, գերի չլինի գործարանին ու գործարանապետին, այլ օրուան մէջ քանի մը ժամեր ունենայ իւր մօր եւ տանտիկնոջ նուիրական պաշտօնը կատարելու համար, սենեակն աւլելու և մաքրելու համար, կերակուր մը պատրաստելու համար, հագուստները կարկտելու համար, և մանաւանդ իւր զաւակաց ընկերութիւնը վայելելու համար։ Տղայք փոխանակ փողոցները թափառելու և գէշ բաներ սորվելու, տուն դառնալով իրենց մայրը գտնեն, կամ մայրերնին զիրենք գայ առնու գործարանէն, կրթարանէն, կամ ազգատ մանկանց պատսպարանէն, և թող մինչեւ հետեւեալ օր մայրն և զաւակներն այլ ևս չբաժնուին իրարմէ։ Տղայն ապրուստի համար աշխատելու չդատապարտուի երբ նախնական գիտելեաց ուսումը չէ աւարտած թաղին վարժարանին մէջ, և անկէ ետքն ալ ժամանակ մը միջոց ունենայ իւր ուսումը կատարելագործելու՝ օրական մի քանի ժամ դպրոցի տալով, և գիշերներն և կիւրակի ու տօն օրեր աշխատելու չդատապարտուի։ Մեծ բան մը չէ, բայց հայրն ալ թող չդատապարտուի կիւրակի օրն աշխատելու, որպէս զի եօթն օրէն մէկն իւր ընտանեաց հետ անցունելու բարիքը վայելէ, «Հոգ չէ որ, կը յարէ Պ· Ժիւլ Սիմոն, կիւրակի օրն երիկ կնիկ տունը մնալով կռուին կամ ծեծկուին։ Բաւական է որ վայելեն կիւրակնօրեայ հանգիստն, ա՛յդ իսկ է կարեւորն բարոյականութեան և ընկերային բարեկարգութեան համար»։ Եւ որպէս զի հօր, մօր և զաւակաց այս հանգստեան ժամերուն փոխարէն ընտանեաց ապրուստէն բան չպակսի, որպէս զի գործաւոր ընտանիքն իւր ամենէն ստիպողական պէտքերը կարենայ գոհացնել, պէտք չէ աշխատութեան տեւողութիւնը զեղչելով թոշակն ևս զեղչել։ — Ասոնք մեծ բաներ չեն։ Քաղաքակրթութեամբ զօրացեալ և հարստացեալ ճարտարագործութիւնը կրնայ այսչափ զոհողութիւն մ'ընել գործաւոր դասուն։ Բայց այս փոքր զիջումնք գործաւորաց ամենօրեայ կեանքին մէջ ճշմարիտ բարեփոխութիւն մը կը մուծանեն, որ վերահաս անխուսափելի վտանգէն կրնայ փրկել եւրոպեան ընկերութիւնն։

Այս է գործաւորաց բարեկամներուն պահանջումն, և սոտ ևս կ'երեւի թէ քաղաքակրթութիւնն անզօր չէ հայթայթելու իւր պատճառած անպատեհութեանց դարմանն ևս։

ԴԷՊՔԵՐՆ Ի ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Հեռագիրը ծանոյց անցեալ օր թէ Պաւիերայի նախարարապետ Պառոն ֆոն Լուց հրաժարած է։ Հեռագրին տակ ծանօթութիւն մը դրեր էինք թէ այս հրաժարումն կրօնական խնդրոյն պատճառաւ է։ Բացատրենք։

Պառոն ֆոն Լուց 64 տարեկան է, և մի քանի ամիս առաջ տօնեց իւր նախարարական պաշտօնին 24ամեակը։ 1866ին Լուտվիկ Բ· Թագաւոր զինք դատական և կրօնական նախարար կարգեց, ի մեծ դժգոհութիւն Պաւիերայի կաթոլիկ եկեղեցւոյն կղերամիտ կուսակցութեան, որ Պ· Լուցի պէս կաթոլիկ բայց քաղաքականապէս ազատամիտ մարդու մը իշխանութիւնը վտանգաբեր կը համարէր պապական կղերին շահուց։ Եւ իրօք, Պ· Լուց չարունակ հետամուտ եղաւ խափանելու կաթոլիկ կղերին ոտնձգութիւնները։ 1871ին Գերմանիոյ խորհրդարանին քուէարկել տուաւ օրինական կարգ մը տրամադրութիւններ, որով խիստ պատիժներ սահմանեցան այն եկեղեցականաց դէմ որք քաղաքական կարգաց ու կանոնաց, կամ նախարարութեան ազատական տնօրինութեանց դէմ խօսին իրենց եկեղեցական պաշտամանց կատարման պահուն։

Պ· Լուց այն կաթոլիկներէն է որք չընդունեցին ո՛չ Ս· Աստուածածնայ իւր մօրմէն անարատ յղութեան վարդապետութիւնն, ո՛չ ալ պապական անսխալութեան վարդապետութիւնը, զորս Պաւիերայի մէջ պաշտօնապէս հրատարակել չտուաւ։ Այս զգացմամբք, այժ տուաւ հին կաթոլիկներուն, որք, ինչպէս կը յիշուի, հանգուցեալ մեծանուն վարդապետ և դասախօս Տքթ· Տէօլլինկէրի առաջնորդութեամբ, մերժեցին այս վարդապետութիւններ։ Կաթոլիկ կղերն եւս գանգատիլ թէ Պ· Լուց կը հալածէ կաթոլիկ եկեղեցին, և ամեն կողմէ պատրաստուած հանրագրեր մատուցան թագաւորին, որպէս զի ճամբէ այս «հակաքրիստոնէական» (*) նախարար։ Լուտվիկ թագաւոր, ընդհակառակն, 1880ին նախարարապետ անուանեց զՊ· Լուց, և այս առթիւ ազնուականութիւն շնորհեց նմա, Պառոնութեան տիտղոսով։ Այս թագաւորին սրտաշարժ վախճանէն ետքը, իշխան-խնամակալը, նմանապէս կաթոլիկ, իւր կատարեալ վստահութեամբ պատուեց և զօրացուց զՊառոն ֆոն Լուց, հակառակ կատաղի ընդդիմութեան եպիսկոպոսական դասուն և բովանդակ սարքին կղերին։

Կաթոլիկ կղերն հակառակ էր հարաւային Գերմանիոյ միութեան հիւսիսային Գերմանիոյ հետ, և հետեւապէս գերմանական Միութեան· որովհետեւ հիւսիսային Գերմանիա, աւելի բազմամարդ, բողոքական է առաւելապէս, մինչ հարաւային Գերմանիա, ոչ այնքան բազմամարդ, կաթոլիկ է բաց մեծի մասին։ Կաթոլիկ կղերը կ'զգար թէ միացեալ Գերմանիոյ մէջ բողոքական տարրը կաթոլիկ տարրին վրայ գերիշխանութիւն պիտի ստանար։ Բայց Պառոն Լուց կաթոլիկ լինելէն յառաջ հայրենասէր Գերման մ'է, և իւր բոլոր զօրութեամբ եւ ազդեցութեամբ պաշտպանեց գերմանական միութեան դատն, և ամենայն ջերմութեամբ ջատագովեց 1870 նոյմ·ի դաշնագիրն, որով Պաւիերա պաշտօնապէս անդամակցեցաւ գերմանական նորահաստատ կայսրութեան։

Թէեւ ծեր, բայց կայտառ մարդ, Պ· տը Լուց մի քանի տարի յառաջ ամուսնացաւ Աւկսպուրկի մեծահարուստ գործարանատիրոջ մը այրւոյն հետ, և քաղաքական պայքարներէն ձանձրացած, իւր քառորդ դարու պաշտօնավարութեան պատուաւորապէս վերջ տուաւ հրաժարական մատուցանելով։ Իշխան-խնամակալ Լուիտփոլտ ընդունեց այս հրաժարական, բայց որպէս զի կղերամիտ կուսակցութիւնը չկարծէ թէ այս կերպիւ իրենց զիջում ըրել կ'ուզուի, Պ· ֆոն Լուցի յաջորդելու կոչուեցաւ բուն իսկ բողոքական քաղաքագէտ մը, Պառոն ֆոն Գրայլսհայմ, 49 ամեայ։ Թէպէտ Պաւիերա կաթոլիկ երկիր է, թէեւ պաւիերեան խորհրդարանին մէջ կաթոլիկները մեծամասնութիւն են, բայց Մինիխի կառավարութիւնը չուզեր կղերամիտ կուսակցութեան գործիք լինել։

* *

Պերլինէ կը հեռագրուի թէ Պիզմարք իշխան Ռայխսթակի անդամութեան համար ինքզինք ընտրելի կ'առաջարկէ Փոցտամի շրջանակի մը մէջ, ուր նախկին նախարարապետին տեղ տալու համար իւր սքանչացողներէն մին՝ Պ· ֆոն Զոլտէրն՝ կը հրաժարի երեսփոխանութենէ։

— Լուր կայ թէ Պիզմարք իշխան տետրակ մը կը պատրաստէ, որով իւր հրաժարման պարագաները պիտի բացատրէ։ Մինչեւ իսկ — անհաւատալի բան — կը զրուցուի թէ Պիզմարք իշխան այնքան հաւներ է Մ-ԲԷՆի խմբագրապետ Պ· տէ Հօլի գրական տաղանդին, (որուն հետ իւր մէկ երկար բանակցութիւնն անցեալ օր հրատարակեցինք,) որ այս տետրակին վերջնական խմբագրութիւնն անոր պիտի յանձնէ եղեր։

— Կոմս Հէրպէրթ Պիզմարք այս օրերս Փարիզ գնաց։ Անմիջապէս ֆրանսացի խմբագիրք պաշարեցին զինք։ Ըսաւ անոնց թէ իւր ուղեւորութիւն քաղաքական նպատակ չունի, քանի որ ինք քաղաքական պաշտօն չի վարեր այլ ևս։ «Կարելի է որ հանրային գործերէ իմ հրաժարումս նոյնչափ վերջնական լինի և անդարձ որչափ հօրս հրաժարումն։ Իշխանն հանգստեան իրաւունք ստացած է կատարելապէս· բայց իմ մասիս անգործութիւնը շատ ծանր կուգայ։ Մեք խոնարհեցանք կայսեր կամաց առջեւ, որ կը կարծէր թէ Տէրութեան շահը կը պահանջէր մեր հրաժարելումը։ Նման զինուորներուն որք կատարած են իրենց դերը, կը մնանք կոզմանոցներուն մէջ։ Բայց այն օրն ուր Կայսրը կոչում ընէ մեր անձնուիրութեան, պատրաստ ենք իւր կամքը կատարելու»։

Կայսրն ալ գիտէ որ Պիզմարք և որդի պատրաստ են իշխանութեան գլուխ անցնելու վերստին։ Բայց շատ չաճապարեր «կոչում ընելու անոնց անձնուիրութեան»։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ ԵՒ ՋՐՈՅՑՆԵՐ

Ի Միլան, օրուան դէպքն է կարիպալտեան նախկին հազարապետ Մէքիկէրի ինքնասպանութիւնն, որ րէվօլվէրին պայթիւնը լսելով իւր մօտ եկողներուն ըսաւ· «Ինքզինքս կը մեռցնեմ՝ երեւան չհանելու համար գաղտնիք մը որ յայտնի էր միայն Բավուրի, Վիքթոր-Էմմանուէլի և ինձ, և զոր երեւան հանելու կը հարկադրէին զիս»։

— Փեթերսպուրկ երթալու համար Մոսքուայէ չմեկնած, Նախիլի իշխանն հեռագիր մ'ուղղեց իւր ընտանեաց, որով սքանչացումն կը յայտնէ Մոսքուա քաղաքին վրայ, և ջերմ շնորհակալութիւն այն սիրալիր ընդունելութեան համար զոր Ռուսիոյ կայսերական կառավարութեան կողմէ գտած է ամենուրեք, կեդրոնական Ասիայէն մինչեւ ի Մոսքուա։

— Ի Փարիզ 15 ռուս յեղափոխականներու ձերբակալումն, որք պախարակելի փորձեր կ'ընէին, մեծ սրտայուզութիւն պատճառեց, և օրուան գլխաւոր դէպքն է ո՛չ միայն Ֆրանսայի այլ և բովանդակ Եւրոպիոյ եւ մանաւանդ Ռուսիոյ համար, քանի որ ցոյց կուտայ ռուս յեղափոխական դասուն գործունէութեան չարունակումը։ Կարգ մը դիւրավառ նիւթոց հետ շատ մը կարեւոր թուղթեր բռնեց ֆրանսական ոստիկանութիւնն, այս կերպիւ մեծ ծառայութիւն մատուցանելով ռուս կառավարութեան։

— Խազախ սպայ Փէշքով Արեւելեան Սիպերիայէն ձիով Մոսքուա եկաւ, կտրելով անցնելով 12.000 քիլոմէթր հեռաւորութիւն մը, որով մեծագումար պարգեւ շահելէն զատ, փորձով ցոյց տուաւ թէ հեծելազօր մը երկար ուղեւորութեանց ո՛րչափ կարող է տոկալ։ Ի Մոսքուա մեծաւ խնդութեամբ ողջունեցաւ։ Ժողովուրդը ձիաւորին չափ հետաքրքրեցաւ ձիուն ալ, որ փոքրիկ անասուն մ'է։

— Ռուս կառավարութիւնը խիստ կանոններ դրաւ պատժելու համար ուտեստի նիւթեր խարդախողներն։ Առաջին անգամուն յանցաւորք 300 րուպլ տուգանքի, կամ եռամսեայ բանտարկութեան պիտի դատապարտուին, երկրորդ անգամուն պատիժը պիտի կրկնապատկի, և երրորդ անգամուն այս անխիղճ խարդախիչք պիտի զրկուին քաղաքական և քաղաքացիական ամեն իրաւունքներէ։ Այս կերպիւ յուսալի է որ Ռուսիայէն Թուրքիա ղրկուած իւղեր չխարդախուին, և եթէ ի Թուրքիա խարդախուին, սամ· օրէնքներ գրեթէ ո՛չ նուազ խիստ են խարդախիչներուն դէմ։

— Ի Ճէզայիր, Օրանի մէջ, Սասուն-Սուլթան անուն հրեայ հացագործ մը Զատկի առթիւ անխմոր հաց շիներ, բայց զանց ըրաւ Սինակոգային և Բարունիներուն դրամական իրաւունքը վճարել։ Ասոր վրայ, քաղաքին երեք Բարունիք բանադրանք հրատարակեցին, Հրէից արգիլելով այն մարդուն շինած անխմոր հացը։ Սասուն դատ բացաւ, և Ֆրանսական դատարանն իրեն իրաւունք տուաւ, Բարունապետը դատապարտելով 200 Փրանք տուգանքի, միւս երկու բարունիներն 100ական Փրանք տուգանքի, և երեքը մէկէն՝ յիշեալ հացագործին 2,000 Փր· հատուցում և դատական ծախքը վճարելու, և իրենց դատապարտութեան վճիռն իրենց ծախիւք լրագրաց մէջ հրատարակելու։

— Փափկաճաշակ Փարիզցիք և Փարիզուհիք անցեալ տարի սպառած են՝ ի մէջ այլոց՝ իբր չորս միլիոն քիլօ ձիու և իշու միս, (17 948 ձի, 31 ջորի և 196 էշ) զոր գնած են 132 մսավաճառ մսավաճառներէ, որք միայն իշու և ձիու միս կը ծախեն։

—ՆԹ—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՕԳԴԱՎ ՖԷՕՅԷ

ԱՆԴԱՄ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻ ՊԱՏԻՒ

Տիկին տ'Էմառէ, որ կը հետաքրքրուէր գեղարուեստական բաներու, խանդավառ սքանչացում մը ունէր Ժագ Ֆապրիսի տաղանդին համար։ Նկարչին երիտասարդութեան առաջին օրերուն մէկ քանի ջերմ բարեկամներն ունէր, և իրաւամբ կը հպարտանար այս բանիս համար։ Ֆապրիսի ժամանումն ի դղեակն Ժընէի, բուռն հետաքրքրութիւն մը արթնցուցած էր յինքեան։ Նկարիչն հաճոյ երեւցաւ իրեն իր համեստ կերպարանքով և մելամաղձոտ լրջութեամբ։ Միշտ հոգածու իր Պէադրիսի բարեկամուհւոյն տաժանելի և անհաստատ վիճակին, յիշեց թէ մանկամարդ աղջկան, իր ընտանեկան դժբաղդութենէն առաջ, բաւական լուրջ ճաշակ մը ունէր ջրանկարի համար· խորհեցաւ թէ Ֆապրիս կրնար մէկ քանի դաս տալ նմա Ժընէ գտնուած միջոցին, քաջալերել անոր տրամադրութիւններն և փթթեցնել տաղանդ մը որ թերեւս ապագային անխախտ կեանք մը ապահովէր նմա։ Պէադրիս, ամեն բանէ գանձնալէս վհատած, հաճութեամբ ընդունեց տիկնոջ այս գաղափարը։

— Բայց ի՞նչպէս այս բանը խնդրելու է այդ պարոնէն, ըսաւ։ Ես չեմ համարձակիր։

— Կրնաս Պ· տը Բիէգրոնէ խնդրել որ իր վրայ առնէ այս գործը, ըսաւ տիկին տ'Էմառէ։

— Ոչ, պատասխանեց Պէադրիս, Պ· տը Բիէգրոն կրնայ այս ձեռնարկին մէջ իր հօրաքրոջը համար վիրաւորիչ բան մը տեսնել։

— Չեմ կարծեր, ըսաւ տիկին տ'Էմառէ, թէպէտ շատ նախանձախնդիր է իր հօրաքրոջը... Ասկից զատ, պարտաւոր չենք մեր նպատակն իրեն պարզելու... Բնական է որ փափաքիս ունեցած տաղանդը կատարելագործելու երբոր առիթը կը գտնես... Կ'ուզե՞ս որ ե՛ս խօսիմ մարքիզին,

— Երախտապարտ կը թողուս զիս։

Այդ օրը, հրաւիրելոց խումբը գացած էր Պ*** ի ջերմուկն այցելել, Ժընէէն մէկ քանի մղոն հեռի։ Բիէգրոն, գործի նամակներ գրելու պատրուակաւ, դղեակը մնացած էր։ Երբոր տիկին տ'Էմառէ դարաստանէն դուրս կ'ելլէր՝ շրջակայ անտառներուն մէջէն լուծ դառնալու համար, տեսաւ մարքիզը լճակի մը եզրը ուսկից կ'անցնէր դարաստանին գետակը։ Երիտասարդն զբաղած էր լճակին կապուած մակոյկի մը շղթան քակելու։

— Ի՛նչ աղուոր հանդիպում, գոչեց գեղեցկուհին հովանոցը շարժելով, նշան ընելու համար որ իրեն մօտենայ։ Ձեզի խօսելիք ունիմ։

Բիէգրոն վազեց եկաւ։

— Լսելը, հնազանդիլ է, ըսաւ զուարթութեամբ։ Տեսնենք ի՞նչ կայ։

— Կ'ըսեմ։ Գիտէք կամ չէք գիտեր թէ Պէադրիս իր դժբաղդութիւններէն առաջ շատ լաւ ջրանկար կը շինէր... Հիմակ կը փափաքի նորէն գործի սկսիլ և մէկ քանի դաս առնել Պ· Ֆապրիսէն որչափ ատեն որ հոս մնայ... Կարելի՞ է այս բանը, ձեր պաշտպանութեամբը։

Բիէգրոն մէկ քանի րոպէ մտածեց։

— Իմ պաշտպանութեամբս, ո՛չ, պատասխանեց, ձեր պաշտպանութեամբն, այո, անտարակոյս։ Աւելորդ է ըսել թէ ձեր և օրիորդ տը Սառոնի տրամադրութեան տակ կը դնեմ ինքզինքս... բայց Ֆապրիս իմ հրաւիրեալս եւ հիւրս ըլլալով այս պահուս, անշուշտ ինձ պէս պիտի խորհիք թէ իմ կողմէս շատ անհարկի կ'ըլլայ ծառայութիւն մը խնդրել իրմէ, որ տեսակ մը պարտք կը դառնայ իր վրայ... Մինչդեռ, եթէ հաճիք դուք անձամբ ներկայացնել ձեր խնդիրքը ձեր բարեկամուհւոյն համար, անմիջապէս գործըն ուրիշ կերպարանք կ'առնէ... Ահա ճիշդ ես ալ մակոյկ կը նստիմ երթալու զինքը գտնելու համար... Ջրվէժին ստորոտն ուրուագիծ մը կ'առնէ... Հետս կուգա՞ք։

— Մակոյկո՞վ, ըսաւ տիկին տ'Էմառէ։

— Մակոյկո՛վ։ Ինչո՞ւ չէ... Հինգ վայրկենի տեղ է... Եթէ առանձնութիւնն է որ կը վախցնէ ձեզի, շատ երկար չպիտի տեւէ... Առաջին անգամը չէ, Տէր Աստուած։ Մնաց որ, երթալիք տեղերնուդ կը մօտենանք... Օ՛ն, սիրելի տիկին, վստահութի՛ւն ունեցէք, վստահութի՛ւն։

— Հա՛, պատասխանեց մանկամարդ կինը և, Բիէգրոնի թեւին կռթնելով, աշխուժիւ ցատքեց մակոյկին մէջ։

Բիէգ թեւաճակներն առաւ, յառաջ մղեց մակոյկը, գետակին մէջ մտցուց և ո՛չ ուրիշ հոգ չունեցաւ բայց եթէ զայն վարել, թող տալով որ հետեւի հոսանքին, որ մեղմիւ կ'առնէր կը տանէր զայն։

Այդ պզտիկ գետակը շատ գեղազուարճ էր, իր երկու ափունքները եղերող ուռիներուն և հացիներուն ստուերուն տակ կիսաքօղ։ Աստ անդ միայն մէկ քանի րա-ցաստաններ յարդարած էին՝ ձկնորսներու հանգստութեան համար։ Անձայն կը հոսէր — ի բաց առեալ մերթ ընդ մերթ ծփանաց թեթեւ ձայն մը — զալարագեղ անընդհատ կամարներու ներքեւ, որոց մէջէն արեւը կ'արձակէր ոսկեգոյն և դողդոջուն ճառագայթներ։

Մէկ քանի վայրկեան լռութենէ յետոյ, Բիէգրոն յանկարծ մանկամարդ կնոջ դարձաւ այն կէս լուրջ, կէս հեգնական շեշտով, որ իրենց միջեւ սովորական էր։

— Տիկին տ'Էմառէ՛։

— Սիրելի՛ պարոն։

— Գիտէ՞ք որ զիս ամուսնացնել կ'ուզեն։

— Բայց, ամենուն գիտցած բանն է այդ։

— Է՛հ, իրա՛ւ որ... պիտի քաշուիմ... բոլորովին վհատած եմ։

— Ինչո՞ւ։

— Որովհետեւ որչափ կեանքիս մէջ կը յառաջանամ, այնչափ կը հաստատուի այն համոզումս թէ պարկեշտ աղջիկ չկայ, հետեւապէս ալ պարկեշտ կին։

— Ինչ ըսի՞ք։

— Կ'ըսեմ թէ պարկեշտ կին չկայ... գոնէ մեր ընկերութեան մէջ... անհետացած սերունդ մըն է այդ։

— Ներեցէք, ըսաւ տիկին տ'Էմառէ, ի՞նձ կը համարձակիք այս խօսքերն ըսել։

— Գիտէք որ ձեզի համար բացառութիւն կ'ընեմ... Դուք առաքինի ծնած էք... ձեր կազմուածքն է այդ... Բայց շատ հազուագիւտ է։

— Ա՛հ, լա՛, գոչեց տիկին տ'Էմառէ։ Ահա թէ ի՛նչպէս կը դատէք զմեզ... Պարկեշտ կին չկա՛յ... եւ եթէ դիպուածաւ հատ մը գտնուի որուն պարկեշտութիւնը չկրնաք տարակուսի ներքեւ թողուլ, այն ատեն նա այնպէ՛ս ծնած է... անոր համար ո՛չ փառաւորութիւն կայ, ո՛չ մաքառում, ո՛չ արժանիք, եւ ո՛չ ինչ... Ա՛հ, Աստուած իմ, ի՛նչ տաժանելի է այս խօսքերը լսել... և ի՛նչ թեթեւ, անարգար, անողորմ դատաստաններ են ասոնք։

— Սիրելի՛ տիկին, մրմնջեց Բիէգրոն, քիչ մը զարմացած մանկամարդ կնոջ զգածեալ շեշտէն։

Տիկին տ'Էմառէ շարունակեց զսպուած այլ թրթռուն ձայնով մը·

— Պէտք չունիմ կենացս մէջ ամեն գաղտնիքները դուրս տալու... Ամէն մարդ գիտէ ատոնք... և դուք ամէնէն աւելի... Եւ գիտէք թէ կին մը բնաւ ինծի չափ լաւագոյն պատճառներ չէ ունեցած յոռի վարմունք մը ունենալու համար...

Բայց չէ՛, ես զաւակներ ունիմ, երկու մանչերս։— և ուզեցի որ օր մը ըսեն· «Եթէ հայրերնին ողորմելի էակ մըն էր... խեղճ յիմար մը... մայրերնին պարկեշտ կին մըն էր, արժանաւոր արարած մը...» Եւ կը կարծէք թէ այս բանը շատ դիւրին եղած է ինծի համար, այնպէս չէ՞... Որովհետեւ ես այնպէ՛ս ծնած եմ... մայր մը չսիրելու համար ծնած... կրքի, տկարութեան անկարո՛ղ։ Ա՛հ, Աստուած իմ, Աստուած իմ, դուք այսպէ՛ս կը հասատաք։

— Տիկին, ըսաւ Բիէգրոն քիչ մը սրտայուզութեամբ և շփոթութեամբ, ինծի համար չափազանց հպարտութիւն է մտքէս իսկ անցունել... բայց անշուշտ սխալ հասկցայ ձեր ըսածը...

— Ո՛չ, ըսաւ մանկամարդ կինը նոյն դիւրագրգիռ ուժգնութեամբ, շատ լաւ հասկցեր էք միտքս... խնդիրը ձեր վրա՛յ է... Դուք ինձ քննեցաք... Չեմ գիտեր թէ կը սիրէի՞ք զիս... բայց ես կը սիրէի զձեզ... եւ տակաւին կը սիրեմ... և յանդգնութեամբ ալ կ'ըսեմ... որովհետեւ անկից անդին չեմ անցներ և կ'ուզեմ պարկեշտ մնալ... զաւակներուս համար... և նաեւ Աստուծո՛յս համար։ Երբէք ձեր տարփանքին չպիտի ըլլամ, այլ երբէք ինձմէ լաւագոյն բարեկամուհի մը չպիտի ունենաք... Կրնաք վստահ ըլլալ։

Գլուխն անդին դարձուց, ձեռնոցին ծայրովը արցունք մը սրբելու համար։

— Ձեռուընիդ ինծի տուէք, ըսաւ Բիէգ։

(Շարունակելի)

Այս կենդանիք նախապէս քննուած էին առողջապահական վարչութեան կողմէ, որ զանոնք քաջառողջ գտնելով արտօնեց անոնց զենումը, մերժելով իբր 420 ձի և էզ։

—Ամերիկուհիք գործունէութեան և ապրուստի նոր ասպարէզ մը գտան. Օրիորդ Փոլ, Մասաչուզէթսի Չէյսի քաղաքէն, նաւուղիղ եղաւ։ Ամերիկուհեաց մէջ արդէն կան պատկերահանք, քանդակագործք, փաստաբանք, բժիշկք, և այն գերազանցապէս առնական արհեստներու, վկայեալ նաւուղիղի արհեստը, կը կորզէն զօրաւոր սեռէն։ Օր. Փոլ 28 տարեկան է, և նաւային գիտութեան կանոնաւոր քննութիւն անցունելով, վկայագիր ստացած է։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալները Նէնիգարուի մէջ պատահած հրդեհին պատճառաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը շրջաբերական մը ղրկելով մայրաքաղաքիս թաղական խորհրդոց՝ յանձնարարած էր որ եկեղեցեաց մէջ դրամ հաւաքելով Պատրիարքարան ղրկեն հրկիզելոց բաշխելու համար։ Այդ հանգանակութենէն եօթն հարիւր ղրուշի չափ գումար մը գոյացած էր։

Արդ, Նէնիգարուի թաղական խորհուրդը ժամանակին պէտք եղած օգնութիւնն ըրած ըլլալով նոյն հրկիզելոց, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, թաղական խորհրդոյ հետ համաձայնութեամբ, այդ դրամը բաշխեց ուրիշ արժանաւորագոյն կարօտելոց։

Իզմիրի ծանօթ վաճառականներէն Մեծ. Գարեգին էֆէնտի Փափազեան, ատենապետ Ուսումնական Խորհրդոյ, մայրաքաղաքս եկած է մէկ քանի օրուան համար։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

30րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ի ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Ս. ՓՐԿՉԻ

ՄԱՅԻՍ 27, ԿԻՐԱԿԻ

Ազգ. Սահմանադրութեան 30րդ Տարեդարձի հանդէսն ըստ սովորութեան պիտի կատարի Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի Հաստատութեան հանդիպակաց պարտիզին մէջ, որ այս տարի նախընթաց տարիներէ աւելի չքեղ եւ զուարճալի երեւոյթ մը ստացած է հովանաւոր ծառուղիներովը, վրաններովն եւ ուրիշ պատրաստութիւններով, ուր իւրաքանչիւր ոք մտնելու համար պարտի ՀԱՐԻՒՐ ՓԱՐԱ մուտք վճարել։

Մասնախումբն հինգ ղրուշնոց նուիրատոմսեր շրջաբերութեան հանած ըլլալով, սոյն նուիրատոմսերէն ի ձեռին ունեցողն ազատ պիտի ըլլայ մուտք վճարելէ։

Մասնախումբը պատիւ ունի ծանուցանել Ազգին թէ՝ հանդիսին չքեղութեան եւ ժողովրդեան, մանաւանդ ընտանեաց հանգստեան և անդորրութեան համար ամէն կարեւոր միջոցներ կանխաւ ի գործ դրած է, այնպէս որ ժողովուրդն ըստ ամենայնի գոհ պիտի ըլլայ։

Գեր. Տ. Գարեգին Եպիսկոպոս Սրբազանն Կիրակէ առաւօտ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Ազգային Հիւանդանոցի եկեղեցւոյն մէջ ի ժամ 1։

Յետ աւարտման Ս. Եկեղեցւոյ, Գեր. Պատարագիչ Սրբազանը՝ մեր Վեհ. ՍՈՒԼԹԱՆ ԱԲՏ-ՈՒԼ-ՀԱՄԻՏ Բ. ԿԱՅՍԵՐ, Օսմանեան Մեծազօր Կայսրութեան եւ լուսամիտ Նախարարաց, ինչպէս նաև Ազգ. Բարերարաց քաղաքութեանն եւ թանկագին յիշատակին համար գոհաբանական աղօթքներ պիտի մատուցանէ։

Ճաշը պիտի սկսի ճիշդ ժամը 4ին, Հիւանդանոցի դիմացի պարտիզին մէջ, որուն պիտի նախագահէ Ամենապատիւ Տ. Խորէն Սրբազան Պատրիարք Հայրը։ Սեղանը պիտի տեւէ մէկ ժամ, բաժնումը Թութիւնք կարգադիր Մասնախմբի որոշեալ անդամոց կողմանէ պիտի կատարուին։ Առաջին սեղանը պիտի ընդունուին եկեղեցական Ս. Հարք, Ազգային պաշտօնատարք և ընտանիք ունեցող ազգայինք(*)։ Նուագածուաց ընտիր խումբ մը առաջնորդութեամբ Պ. Թոնիի ժամանակ ժամանակ պիտի նուագէ ըստ կարգադրութեան կարգադիր Մասնախմբին։

Յետ ճաշուն պիտի սկսի հանդէսն, ուր որոշեալ անձանց կողմանէ ատենախօսութիւններ պիտի ըլլան։

Ըստ ժամանակացոյցի Մասնախմբին՝ Ազգային և Եւրոպական ընտիր երգեր պիտի նուագեն նուագածուք, որոց մերթ ընդ մերթ պիտի ձայնակցին Որբանոցի երգեցիկ սանունք։ Նոյնպէս պիտի նուագուին Թուրքերէն երգեր, մանաւանդ երկու նոր երգեր, որք ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻ անուան նուիրեալ են։

Սոյն Ազգային հանդիսի բարեկարգութիւնը չխանգարելու համար՝ Մասնախումբն հարկ կը համարի յայտարարել թէ այն ազգային Ընկերութիւնք որոնք այլ և այլ եղանակաւ հանդիսին մասնակցելու փափաք ունին, պարտաւոր են մինչեւ յառաջիկայ ուրբաթ օր (մայիս 25) իրենց դիւանին միջոցաւ ներկայանալ Մասնախմբին ի Կ. Պոլիս, Մեծ Նոր-Խան միջնայարկ թիւ 48. 49. 50 Հիւանդանոցի Պատուարժան Հոգաբարձութեան գրասենեակը և բանակցիլ այն պայմաններուն վրայ, որք Ընկերութեան, միանգամայն Ազգային հանդիսին կրնան պատուաբեր ըլլալ։

Մասնախումբն աւելորդ չհամարիր յայտարարել թէ՝ որոշուած է խպառ արգիլել նոյն օրն Ընկերութեանց, Խորհրդոց և այլոց կողմանէ շրջաբերութեան ելած ԳԱՆՁԱՆԱԿՆԵՐՆ, ՊՆԱԿՆԵՐՆ ԵՒ ՆՈՒԻՐԱՏՈՄՍԵՐՆ Հիւանդանոցի և Հանդիսավայրին մէջ, զի Հիւանդանոցն ընդհանուր Ազգին պատսպարանն ըլլալով՝ նոյն օրուան հասոյթն ամէն տեսակէտով միմիայն ԱՆՈՐ ՍԵՓՀԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆ է։

Սեղանի ատոմակաց գինն է մէկ արծաթ մէճիտ, որք կը գտնուին Մասնախմբի անդամոց քով, Հիւանդանոցի գրասենեակն եւ նոյն օրն Հանդիսավայրին դուռը։ Հիւանդանոցի Պատուարժան Հոգաբարձութեան կնիքը և թիւ չկրող ատոմակները վաւերական չեն։

Հանդիսավայրին մէջ ոգելից ըմպելի գործածել բոլորովին արգիլեալ է իբրեւ անպատշաճ ազգային պատկառելի հանդիսի մը։ Գալով գործածելի ըմպելեաց, իւրաքանչիւրին գինը՝ թղթերու վրայ տպագիր նշանակուած և Հանդիսավայրին մէջ աստ անդ կախուած է ի տես հասարակութեան։

Մասնախումբն ի դիւրութիւն հասարակութեան՝ երկաթուղւոյ վարչութեան հետ բանակցելով կառախմբոց երթեւեկութեան համար ժամեր որոշած է, որք ի ստորեւ նշանակեալ են։

Մասնախումբն՝ որ ի պատիւ Ազգ. Սահմանադրութեան և ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցի հարիւրաւոր անկելոց եւ որբոց ջանք և քիրտն չէ խնայած, իրաւունք ունի փոխադարձաբար յուսալու Պատուարժան Հասարակութենէն ո՛չ միայն նիւթական նպաստ այլ և համակրութիւն այն կարգադրութեան՝ զոր Մասնախումբը տնօրինած է։

ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՄԱՍՆԱԽՈՒՄԲ

21 Մայիս, 1890

Կ. Պոլիս

(*) Ընտանիք ունեցող անձինք պարտաւոր են մէկ քառորդ ժամ առաջ պատրաստ գտնուիլ սեղանին մօտ։

Հռոմէական Հայոց Պատրիարքարանի քարտուղար Ներսէս վարդապետ Աճէմեան նամակաւ մը կը ծանուցանէ Խմբագրութեանս՝ թէ Ազարեան Գերապայծառ ո՛չ միայն Հ. Ղեւոնդ Ալիշանի, այլ եւ միւս երկու վարդապետաց՝ որոց յոբելեանը կը կատարուէր՝ շնորհաւորական թուղթ ուղղած է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Պալաի ատեան անդամ տրուեցաւ Տրապիզոնի կուսակալ Ալի պէյի։

——

Վանայ Բերկրի գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Աճմէտ Շաքիր պէյ, նախորդ գայմագամ Կամախու։

——

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կրետէի զօրաբաժնին հրամանատար Մէրիք Հասան Թահսին փաշայի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Գարահիսարը Սահիպի պահեստի զօրաց հրամանատար Մէրիք Հիւսնի փաշայի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Տրապիզոնի մաքսատան աղաչ Մուսթաֆա էֆէնտիի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Տրապիզոնի Օրտու գաւառակին ոստիկանական հրամանատար պէտ Ալի աղայի։

——

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Պարսից Շահը Ա—ի—ի— և Աբէէ—կ—ն ականակուռ պատուանշանը շնորհած է Թէհրանի օսմ. դեսպան Խալիտ Խալիլ պէյի, որ արդէն ունի նոյն պատուանշանի առաջին աստիճանը։

Պարսկաստանի պաշտօնական Իր—ն լրագիրը կըսէ թէ Վեհ. Շահը Նէվրուզի օրը նուիրած է այդ ականակուռ պատուանշանն օսմանեան դեսպանին։

——

ՇԱՔԻՐ ՓԱՇԱ

Լ. Հէրըլտ հեռագրով կը ծանուցանէ Շաքիր փաշայի վերադարձն ի Կ. Պոլիս։

«Կ'իմանանք թէ Կրետէի կուսակալի փոխանորդ և արտասովոր հրամանատար Շաքիր փաշայի պաշտօնն աւարտած ըլլալով ի դաշնակութիւն իւր վեհապետին, Ն. Վսեմութիւն արտօնութիւն ստացեր է Կ. Պոլիս գալու։ Մինչեւ կուսակալի մը անուանումը, զինուորական հրամանատար Ճէվատ փաշա փոխանորդաբար պիտի վարէ այդ պաշտօնը։»

Շաքիր փաշա այսօր մայրաքաղաքս կը հասնի Ալ Մ—ե— է—ր— շոգենաւով, հետն ունենալով Իպրահիմ և Հագգը փաշաները։

——

ՀԱԿԱԳԵՐԵՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Ի Պրուքսէլ գումարեալ հակագերեվաճառական համաժողովոյն որոշմունք Արտաքին գործոց նախարարութեան հաղորդուած են համաժողովին օսմանեան ներկայացուցիչ ու Պրուքսէլի դեսպան Գարաթէոտորի պէյի կողմէ։

Այդ որոշմունք նոյն Նախարարութեան միջոցաւ Թուրքերէնի թարգմանուած ըլլալով, ղրկուած են Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և այսօր նկատողութեան պիտի առնուին Նախարարաց Խորհրդոյն մէջ։

——

ՆՈՐ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Երէկ ծանուցինք թէ կայս. կառավարութեան ծրագիր մը մատուցելով, առաջարկուեր է նոր դրամատուն մը հաստատել Փարիզու Մոնտը Բիէթէ աւանդատան դրութեամբ։

Առաջարկութեան տէրն յանձն առած է որ երբ հազար ղրուշէն վեր գումարի մ'փոխարէն տրուած աւանդը վաճառել հարկ ըլլայ, նախապէս Նոտարաց (Մուգաւէլաթ Մուհարրիրի) միջոցաւ պաշտօնապէս ծանուցուի ի վաճառ հանուած աւանդի տիրոջ։ Մինչեւ ցարդ այդ կարգի վաճառմունք առանց դատարանաց դիմելու տեղի ունենալուն պատճառաւ, այլ եւ այլ դժուարութիւնք կը ծագէին։

——

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀ

Վեհ. Սուլթանն հրամայած է որ Խասէքիի կանանց հիւանդանոցը, զոր Քաղաքապետութիւնը կը մատակարարէ, աւելի կատարելագործելով վիճակի մը վերածուի, լրացնելով ամեն պակասներն։ Ն. Վեհափառութիւն միանգամայն հրամայած է որ այդ նպատակի իրագործման համար դրամական գումար մը վճարուի Իւր մասնաւոր Արկղէն։

——

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Անատօլուի երկաթուղեաց արտօնատէր և վարչական խորհրդոյ անդամ Պ. Ալֆրէտ Քաուլա երէկ առաւօտ Եըլտըզի պալատը գնաց շնորհակալութիւն մատուցանելու համար առ Վեհ. Սուլթանն որ հաճած էր արտօնել Հանրօգուտ շինութեանց նախարարին և ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ՝ ներկայ գտնուիլ Նիկոմիդիա-Անգորայի գծին բացման հանդիսին։ Ն. Վեհափառութիւն երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի միջոցաւ պատասխանել տուաւ թէ յոյժ գոհ էր կատարուած շինութիւններէն և կը շնորհաւորէր ընկերութիւնն իւր ձեռնարկին յաջող ելից համար։

——

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

Մուսուլի կողմերը մէկ ամիսէ ի վեր ժանտախտի որ և է դէպք պատահած չէր և այս պատճառաւ քարանթինայի շղթաները վերցուած էին, որոշմամբ Առողջապահական խորհրդոյ։

Առողջապահական խորհուրդը պաշտօնական հեռագիր մը տեղեկանալով որ Տէյրէքէ կողմը Հէգիլ գետին մօտ գիւղի մը մէջ ժանտախտի երկու դէպքեր պատահած են որոց մին մահ յառաջ բերած է և թէ մէկ շաբթուան մէջ նոյն գիւղ ժանտախտի քսան դէպքեր պատահած են, իւր երեկի նիստին մէջ որոշեց վերահաստատել այդ կողմերու քարանթինայի շղթան և հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելով արգիլել որ չ'ճարակի Մուսուլի և Տիարպէքիրի կողմերը։ Մուսուլի և Պաղտատի կողմերն որ և է կասկածելի դէպք պատահած չէ՝ հակառակ ներկայ տաք եղանակին և վերջին ատեն գիւղը չէ այն տեղերէն ուր ժանտախտ կեդրոնացած ըլլայ, հետեւաբար կը յուսացուի թէ առանց ուրիշ տեղեր ճարակելու անհետանայ։

Սակայն Պարսկաստանի մէջ ժանտախտ բոլորովին անհետացած չէ և շատ մը տեղեր երբեմնակի դէպքեր կը պատահին։ Թէև Պարսկական կառավարութիւնն այդ հիւանդութիւնն անհետացնել կ'աշխատի առողջապահական պաշտօնեաներ կարգելով, բայց այս վերջինք իրենց պաշտօնին անտարբեր ըլլալով, օգտակար արդիւնք մը յառաջ չգար։

Պաշտօնական հեռագրոց նայելով, կ'ըսէ Մ—ի—ն— առողջապահական բժիշկք բացորոշ կերպիւ հաստատած են թէ ժանտախտ ծագած է Մաքսուտէզ Բիրմանշահէն տասներկու ժամ հեռաւորութեամբ դէպի արեւելք։ Մայրաքաղաքիս Առողջապահական Խորհուրդն իւր երեկի նիստին մէջ պիտի որոշէր հարկ եղած միջոցներն՝ օսմանեան երկիրը պահպանելու համար համաճարակ ախտէն։ Այս տնօրինութեանց առաջինը կը նկատուի Պարսից ի Նէճէֆ և ի Քէրպէլա ուխտագնացութեան արգելումը։

Մինչեւ անցեալ շաբաթ օր Սամսոնի շղթայէն 128 անձինք բռնուած են հարամիներէ ու կարմիրներէ և անոնցմէ 8ը մեռած ու միւսներն ազատուած են։

Վերջին 1305 տարւոյ մարտէն մինչեւ փետրուարի վերջը մայրաքաղաքիս մէջ 11763 մահեր պատահած են։ Անոնց 6657ն իսլամ, որոց 3274ն արու ու 3383ը կին, 4835ը քրիստոնեայ, որոց 2707ն արու ու 2027ը կին, և 371ը հրեայ, որոց 192ն արու ու 179ը կին։ Նոյն տարւոյն մէջ ծաղկի հիւանդութենէ մեռնողներու թիւը երեսուն հասած է։ Նոյն տարւոյ մարտի մէջ պատահած են 989 մահեր, ապրիլի մէջ՝ 850, մայիսի մէջ՝ 695, յունիսի մէջ՝ 767, յուլիսի մէջ՝ 767, օգոստոսի մէջ՝ 814, սեպտեմբերի մէջ՝ 840, հոկտեմբերի մէջ՝ 915, նոյեմբերի մէջ՝ 1022, դեկտեմբերի մէջ՝ 1298, յունուարի մէջ՝ 1622 և փետրուարի մէջ՝ 1110։

——

ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆՆ Ի ԱՆԱՏՕԼՈՒ

Այս անուր Թ. Հ—է—ը խօսելով կարգապահութեան վրայ որ, կ'ըսէ, կայս. կառավարութեան համար բարենորոգման վերաբերեալ խնդրոց ամենէն մեծն է, կը յարէ թէ այդ կարգապահութիւն յուսացուածէն աւելի դիւրութեամբ ձեռք կը բերուի եթէ քաղաքային պաշտօնեայք շրջահայեաց և կորովամիտ անձեր ըլլան։

Թուրք թերթը իւր ըսածին իբրեւ ապացոյց յառաջ կը բերէ Մանասթըրի նահանգն, ուր աւազակութեան դէպքեր ամենէն աւելի կը պատահին, սակայն կուսակալ մը կարող կ'ըլլայ այդ նահանգին մէջ բացարձակապէս հանրային ապահովութիւնք ձեռք բերել 3-400 աւազակաց մէկ մասը ձերբակալելով և մէկ մասն ալ հնազանդութեան ստիպելով։

Հ—է—ը նոյնպէս իբրեւ օրինակ կը յիշէ Բաղէշի Սըղերդ գաւառի Բերվարի գաւառակին գայմագամ Իպրահիմ Մուխլիսպէյն, որ լեզուագէտ և ուսեալ պաշտօնեայ մ'է և իւր պաշտօնավարութեան առաջին օրէն ձեռք առած է կարգապահութեան խնդիրը, որովհետեւ Անատօլուի այդ մասերուն մէջ աւազակութիւնք պարզ դէպքերու կարգը անցած էին։ Գայմագամ պէյը յաջողած է ձերբակալել Բէլ Մէհմէտ անուն աւազակապետն, զոր 70-80 ոստիկաններ 40-50 օր հալածելով չէն կրցած ձեռք ձգել։ Իպրահիմ պէյի տնօրինութեանց շնորհիւ մէկ քանի աւազակներ առաջարկած են հնազանդութիւն յայտնել, եթէ ներումն շնորհուի իրենց։

——

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄԸ

Կայս. հրամանաւ ոստիկանաց բարենորոգման համար կազմեալ յանձնաժողովն քննած է Անատօլու Գավագէն մինչեւ Գաւըքլըզ գտնուած ոստիկանական պահականոցներն և ի մօտոյ Եւրոպական եզերաց վրայ գտնուած պահականոցները պիտի քննէ։

——

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Կ'ըսուի թէ ապահովագրական ընկերութեանց համար կանոնագիր մը պատրաստուելու վրայ է։

——

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՎԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ

Մաքսային վերատեսուչ Հասան Ֆէհմի փաշա կարեւոր տնօրինութիւններ պիտի ընէ մաքսատուրքի փոխարէն առնուած ապրանքներու (—ի—) կանոնաւոր յանձնման մասին։ Ն. Վսեմութիւն հրամայած է մաքսային պաշտօնէից ընտրութեան յանձնաժողովին, որպէսզի ուղղամիտ և պարկեշտ պաշտօնեայք ընտրուին։

——

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑ

Վեհ. Սուլթանն հրամայած է անմիջապէս ձեռնարկել համազգային անկելանոցի շինութեան, եւ մինչեւ որ այդ չէնք կառուցուի, պատսպարուելու կարօտ անոք ու խեղանդամ անձինք առժամեայ պատսպարաններու մէջ դնելու։

——

ԽԱՍԳԻՒՂԻ ԱՂԻՒՍԱՐԱՆՆԵՐԸ

Խասգիւղի աղիւսի գործարանատէրք, իբր քսան և հինգ անձինք, ըստ մեծագոյն մասին հայք, այս օրերս քանի մը անգամներ ժողով կազմելով, թէ՛ ընդհանուր հասարակութեան եւ թէ՛ գործաւորաց հանդէպ իրենց բռնելիք ընթացքը միանգամ ընդ միշտ որոշեցին և այս մասին պայմանագրութիւն մ'ըրին։

Որովհետեւ մի քանի տարիէ ի վեր աղիւսի գինը շատ կորսուած էր գործարանապետաց մրցման պատճառաւ, գործարանապետք որոշեցին որ աղիւսի ստորնագոյն տեսակը 1000ը 95 ղրուշէ պակաս չը ծախեն այսուհետեւ, երկրորդ տեսակը 105 ղրուշի և «գուբռու» կոչուած առաջին տեսակը 115 ղրուշի։ Ծակ աղիւսներն այս կարգադրութենէ դուրս կը մնան, քանի որ ամեն աղիւսարանք ծակ աղիւս չեն արտադրեր։

Որոշեցին նաև որ վաճառմունք կանխիկ ըլլան, յանձնուելով ի Գարաղաճ, ուր պարտին դիմել շինութեանց տէրերն։ Այս կերպիւ գործարանապետք չեն հարկադրուիր մայրաքաղաքիս այլ և այլ կողմերը չէնքեր պտտելու, և իրենց ժամանակը լաւագոյն աղիւսներ արտադրելու կրնան գործածել։ Այս նպատակաւ որոշուած է նաև որ օգոստոսի վերջը դադրի նոր աղիւսի շինութիւնն, որպէս զի աշնանային անձրեւք չաւրեն նորահաստ աղիւսներն։ Այս կերպիւ նաև աղիւսի արտադրութիւնը պիտի զեղչուի՝ գինը բարձր բռնելու համար։

Գործարանապետք որոշեցին նաեւ իրարու դէմ մրցում չընել, և կարգաւ ծախել, այնպէս որ կալուածատէրք և ճարտարապետք չպիտի կրնան իրենց ուզած ժամանակ իրենց ուզած գործարանէն աղիւս գնել։ Իսկ գործաւորաց թոշակի յաւելման խնդիրն երբ չունեցան։

Այս կարգադրութեանց մասնակցած չէ Քամինտօյի գործարանը։

——

ՅՈՅՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ

Մայրաքաղաքս հաստատուած երեսուն չափ յոյն բժիշկներ ընկերութիւն մը կազմել որոշած են բժշկութեան ուսումն արեւելից մէջ յառաջացնելու և ծառայելու համար հանրային առողջապահութեան պահպանման։

Այս առթիւ, կ'ըսէ Հ—է—ը, Ֆրանսերէն ընդարձակ յօդուած մը ստացանք, որ ստորագրութիւն չունի։ Այդ յօդուած կ'ըսէ թէ այդ ընկերութեան կազմութեան նպատակն իրենց յայտարարածին պէս չէ, այլ գործ գտնել այն բժիշկներուն որք Աթէնքի մէջ կցկտուր բժշկութիւն մը ուսանելով այս կողմերը կը թափին սոսկ շահելու համար։

Այդ յօդուածը, կը յարէ Թուրք թերթը, չհրատարակեցինք որովհետեւ նախ ստորագրութիւն չունի և երկրորդ՝ այդ խնդրոյ նիւթ եղող անձերն ինչպէս ձեռնարկն մեզ համար անծանօթ է։

——

ՐԻՖԱԱԹ ՊԷՅԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Րիֆաթ պէյի սպանութեան դէպքին համար ձերբակալեալ անձինք երեք եւս հարցաքննուեցան, բաց ի Սաարէտտինէ, միւսներ, տակաւին կ'ուրանան, սակայն վերջին անգամ ձեռք բերուած փաստեր հաստատած են թէ ասոնք են ոճրագործութեան հեղինակները։

Ոստիկանութեան նախարար Բեհճէթ պէյ ամեն օր այս խնդրով կ'զբաղի։

Րիֆաթ պէյի հայրն Աճմէտ պէյ երէկ մայրաքաղաքս եկաւ Սէլանիկէն։ Աճմէտ պէյ արդէն իւր որդւոյն եղերական մահն իմացած է լրագրական տեղեկութիւններէ և իւր վշտին սաստկութենէն հիւանդացած է։

——

ՊՕՅԱՆԱ ԳԵՏԸ

Ըստ տեղեկութեանց Ս—տ—է—ի Պօյանա գետի մաքրութեան գործին հոգալու համար կայս. կառավարութիւնը յանձնաժողով մը կազմած է, որոյ անդամներէ երկուքը զինուորական սպաներ պիտի ըլլան։ Այս յանձնաժողով ի մօտոյ Շքօտրա պիտի ղրկուի։

——

ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ

Պերլինի կայսերական թանգարանին տնօրէն Պ. Հօման որ վերջերս Ասիոյ կը գտնուէր, մայրաքաղաքս գալով կայսերական կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրած է Պերլին ղրկել մարմարեայ երկու գեղաքանդակ առիւծներ, զորս գտած է իւր խուզարկութեանց միջոցին։ Պ. Հօման մտադիր է Պոլսոյ կայսերական թանգարանին նուիրել ուրիշ երեք առիւծներ զորս նմանապէս գտած է յԱսիա։ Այս հնութեանց լուսանկարք կրթական նախարարութեան յանձնուած են։

——

ՋՐՀՈՐԻ ՄԸ ՄԷՋ ԴՐԱՄԱՐԿՂ ՄԸ

Նախընթաց օրը մարդ մը ներկայանալով Բերայի ոստիկանական պաշտօնատունը, ձեռքը ծրար մը բռնած, յայտարարեց թէ ինք Ֆէրիգիւղ կը բնակի, թէ դրացի ջրհորն ինկած լինելով՝ զայն կեռի մը միջոցաւ հանելու ատեն այս ծրարն ելած էր։ Ծրարը բացին և մէջէն գտնուեցան զանազան փոխանակագրեր, մեծաւ մասամբ մայրաքաղաքիս ծանօթ վաճառականաց անուան. փոխանակագրաց թուականը կը հասնէր մինչեւ 1887։ Ոստիկանութիւնն անմիջապէս գործաւորներ ղրկեց, որք յիշեալ ջրհորն իջնալով դրամարկղ մը գտան որուն մէջ ծակ մը բացուած էր։ Կ'ենթադրուի թէ ժամանակաւ գողերը ձգած են այդ դրամարկղը ջրհորին մէջ։ Կը մնայ գիտնալ թէ մի գուցէ այդ դրամարկղին տէրն ոճրի մը զոհ եղած ըլլայ, վասն զի երեք տարիէ ի վեր դրամարկղի խորտակման դէպք մը նշանակուած չէ ոստիկանութեան օրագրին մէջ։

Այս խորհրդաւոր դէպքի վրայ քննութիւն մը բացուած է։

Երէկ ժամ 6ին Պոլսոյ մաքսատան առջեւ մարդու դիակ մը գտնուեցաւ։ Գլուխը, աչքերն ու դէմքը վիրաւորուած էին։ Կ'երեւի թէ այդ մարդ սպանուելէ յետոյ ծովը նետուած է։ Ոստիկանք իմանալով քննութեան ձեռնարկեցին,

—Ոստիկանք խուզարկութիւններ կատարելով, իբրեւ դրամանենգ ձերբակալեալ Սամաթիացի Գէորգի տան մէջ, կեղծ դրամներ պատրաստելու յատուկ գործիք մը գտած են։

—Սկիւտար Թոփխանէլի Օղլուի հանրային պարտէզին մէջ ներկայացումներ տուող Եւրոպացի լարախաղացներէ մին, Օր. Անթոնին, կիրակի օրը ձիէն վար ինկաւ և գլխէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

—Ի Փիլիպէ հրատարակեալ Ֆէլէք-Բոյ— լրագրոյ ի մայրաքաղաքս և ի շրջակայ գաւառս մուտքն արգիլուեցաւ։

—Թիֆլիսի ընդհանուր դատախազը մէկ քանի օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի և երկուշաբթի օրը ռուսական դեսպանատան թարգմանի մ'ընկերակցութեամբ դատական պաշտօնատունը երթալով մի քանի դատարաններ այցելեց։

—Կը ծանուցուի թէ ներկայ շաբթէն սկսեալ Բերայի գերմանական հիւանդանոցի մէջ ձրի պատուաստ պիտի կատարուի յատկապէս կարգեալ բժշկի մը ձեռամբ։

—Ելմտական վերջին տարւոյն մէջ Մերսինի մաքսատան հասոյթները 2000 ոսկիով աւելութիւն մը ցոյց կուտան բաղդատմամբ նախորդ տարւոյ հասոյթից։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայած էր որ զինուորք ու սպայք ճերմակ հագուստ կրեն ամառուան եղանակին մէջ։ Անցեալ ուրբաթ օր երկու յիսնապետք կը կրէին նոր շինուած ճերմակ զգեստներէն, զորս Վեհ. Սուլթանը տեսնելով խիստ գոհ մնաց և հրամայեց դրամական պարգեւներ տալ այդ երկու յիսնապետաց և զանոնք պարատական յիսնապետաց կարգը դասել։

——

ՎՐԻՊԱԿ

Մեր չորրորդ երեսի՝ Ռուսական ընկերութեան ծանուցման մէջ, վրիպաւ Օտէսա երթալիք շոգենաւն է Չէյ—է—է—ն, որ սխալմամբ Չէ—ը—ֆ գրուած է։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 3 Յունիս.—Երեսփ. ժողովոյն մէջ, Պ. Քամպէլ առաջարկեց ջնջել Հիւսիսային ծովուն մէջ Հէլիկոլանտի անգլ. կղզւոյն կառավարչին թոշակն, և կղզին Գերմանիոյ թողուլ։ Արտաքին գործոց խորհրդականին պահանջմամբ այս առաջարկ մերժուեցաւ։

ՓՐԱԿԱ, 3.—Պոհեմիոյ Երեսփ. ժողովը երկրորդ ընթերցմամբ ընդունեց գերմանեւչեխ իրաւախոհութեան առաջին ծրագիրն ի մասին վարժարանց, 52ի դէմ 167 ձայնիւ։ Յանձնաժողովոյ ծայրայեղ փոքրամասնութեան ամեն հակառաջարկք մերժուեցան։

ՓԱՐԻԶ, 3.—Պ. Ռիպօ պատուիրեց Ֆրանսական դեսպաններուն որ օտար երկրաց մէջ գործաւորաց կազմակերպութեան վրայ տեղեկագրեր ղրկեն ի Փարիզ, ի դիւրութիւն այն ծրագրաց զոր Ֆրանսական կառավարութիւնը կը պատրաստէ գործաւորական խնդրոյն վրայ։—Պ. Էմիլ Ռիչառ Փարիզի նորընտիր Քաղաքային Խորհրդոյն ատենապետ ընտրեցաւ։

ՎԻԵՆՆԱ, 3.—Պերլինէ կը գրուի առ Փօլիթ. Քօրէ—ի—ի— թէ գերման կառավարութիւնը մտադիր չէ պատասխանել վերջերս հրատարակեալ ինչ ինչ տետրակներու՝ Եռեակ Նիզակակցութեան և քաղաքական կացութեան վրայ։ Նիզակակից Տէրութիւնք ապահով են թէ ո՛ և է փոփոխում մուտ չէ գտած նիզակակցութեանց մէջ։ Յիշեալ տետրակաց հեղինակներն անվստահութիւն յառաջ բերել կ'ուզեն, բայց չպիտի հասնին իրենց նպատակին։

ՓԱՐԻԶ, 3. — Ելմտացոյցի Յանձնաժողովն տասնեւ մեծամասնութեամբ ընդունեց վերջնական գանձատոմսերը 3 % տոկոսաբեր մշտնջենական արժէթուղթերու փոխել։

—Կառավարութիւնն սկզբամբ ընդունեց ծրագիր մը պատրաստել՝ գործաւորաց օրական աշխատութեան չափն որոշելու համար։ Ծրագրին մանրամասնութիւններն ապագային պիտի որոշուին։

ՊԵՐԼԻՆ, 3.—Կայսրն երէկ իւր առաջին շրջագայութիւնն ըրաւ կառքով։

ԼՈՆՏՈՆ, 3.—Ի պատիւ Պ. Ստանլիի տրուած հացկերոյթի մը միջոցին, Պ. Ըսթանլի յանձնարարեց Լոնտոնի Միջնաքաղաքէն պատգամաւորութիւն մը ղրկել առ Լորտ Սալզպրի, խնդրելու որ անգլիական ազգին իրաւունքները պահպանուին յԱփրիկէ։

ՎԻԵՆՆԱ, 3.—Քոպուրկի Ֆէրտինանդին իշխանուհին աստ հասաւ, և այցելութիւն տուաւ կայսերական ընտանեաց անդամներուն։

ՀՌՈՄ, 3.—Գաձէթէն կը հեռագրեն առ Աժանս Սթէֆանի թէ Անգլիա, Իտալիա և Ռուսիա հաւանած են Եգիպտական Պարտուց փոփոխման, Անգլիա և Իտալիա նմանապէս ընդունէր են որ այս փոփոխումէն յառաջ եկած տարեկան գումարը, որ կը հասնի 150.000 ոսկւոյ, տարապարհակ աշխատութեանց ջնջման յատկացուի։

ՓՐԱԿԱ, 3. —Նահանգային Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ, կառավարիչը, պատասխանելով հարցապնդման մը որ կ'ամբաստանէր զինուորական իշխանութիւնը թէ ապօրէն եղանակաւ վարուած է Նիւրշաւի խռովութեանց առթիւ, կ'ըսէ թէ գործաւորական շարժումն օր ըստ օրէ աւելի բուռն կերպարանք մը առնլով, կառավարութեան վրայ պարտք կը դնէ օրինաց բոլոր խստութեամբ վարուիլ՝ պաշտպանելու համար խաղաղ քաղաքացիներն և պահպանելու համար բարեկարգութիւնը։

——

ԱՐԵՒԵԼ. ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՓԱՐԻԶ, 3 Յունիս.—Հանրապետութեան Նախագահն այս առաւօտ հրամանագիր մը ստորագրեց, որով ներումն կը շնորհէ Օրլէանի դքսին, որ հեռաւորապէս բանտէն արձակուելով՝ զուիցերական սահմանագլուխը տարուեցաւ և հոն փոխադրեցաւ Ֆրանսական հողէն։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

[illegible], 23 Մայիս

Օսմանեան Փոխառութիւն

Երեք երեսով փոխ. (Մեծաց. Ի. Սէրի			21 4 1/2
Օգոստոսին փոխառութեան վերջը	»		21 5
Բերայի մէջ	»		— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»		21 6
Ետ օրին	»		21 7 1/2

ԽՈԹԻԴՐԱՆԸ ՏԱՃԻԿԻ

Երէկ երեկոյ	59 35
Այս առաւօտ	59 37
Ետ օր	59 37

ԸՆԹԱՑԻՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	A. Սէրի	46 1/4
»	B. »	46 1/4
»	C. »	21 10

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիեթէ Ժէնէրալ	Անգլ.	Լր.	5 4
Գրէտի Ժէնէրալ	Օսմ.	»	9 38
[illegible]	»	»	7 24
[illegible]	»	»	5 3
Թրամուէյ	»	»	493
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր.	82 1/8
[illegible]		Գ. Կ.	186

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 25
Անգլիական ոսկի	»	110 14
Մաճառ (գերմանական ոսկի)	»	107 35
Իմփերիալ	»	90 30
Բէշլիկ	»	51 15
Ռուսի Թղթադրամ	»	7 9
» արծաթ	»	76 30
Մէճ. արծաթ. (տասը)	»	108 13
Վեցնոց	»	108 20
Հինգնոց	»	108 15
Մեթալիք	»	100 10
Թուֆիկէ	»	15 10

ՅՈԲԵԼԵԱՆ
Հ. ՂԵՒՈՆԴ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱԼԻՇԱՆԻ

Դ

ՎԵՆԵՏԻԿ, 15/27 Մայիս

Գեղեցիկ առաւօտ մը ծագեցաւ երկուշաբթի առաւօտը. հրճուալի էր վաղորդայնը. Այս օրն յատկացած էր նուագահանդէսի. Առաւօտուն պատարագեց Հ. Ղուկաս Լազեան. յետոյ ճաշ. և կէս օրէն վերջ նուագահանդէս.

Զկարծուի թէ նուագահանդէսը էր Լէբոնէններու և Օրէմոններու անընդհատ չարունակութիւն մը. ընդհակառակն.

Վենետիկի Թատրոններու լաւագոյն երաժիշտներն եկած էին, թուով տասն և չորս, որոց խմբապետ էր Սէնեօ Ռաֆայէլէ Բարքանօ, երիտասարդ դաշնակահարը.

Երգիչ Բէնօրը տա Բարուէլէ Ֆենչէի Թատրոնի երգիչն էր. Անոնք որ գաղափար ունին Եւրոպիոյ Թատրոններու մասին՝ գիտեն թէ ի՛նչ դիրք ունի Ֆենչէն և ի՛նչ կ՚ըլլայ անոր Բէնօրը.

Նուագահանդէսը տեւեց երեք ժամ. Տխուր ու ուրախ տասն և վեց հատուածներ նուագեցան ու երգուեցան, և հանդէսը փակուեցաւ Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի աշակերտներու Բոմբ ռոգոնոփէ. Ազգային երգը կրկնուեցաւ. ես որ կարօտ էի այդ երգին, անպատում հրճուանք զգացի.

Եւ այս պահուս հեռագիրներ ու նամակներ հետզհետէ կը հասնէին. կիրակի օրուան ուրախութիւնը կը շարունակուէր. Այսօր տակաւին «բէյրամ» էր. Վանքի կանոնները թուլցած էին — գէթ երկու օրուան համար.

Շնորհիւ «բէյրամ»ի տուած իրաւունքին, այս գիշեր վարդապետները կրցան ճաշել սովորական սեղանատունէն դուրս, ճեմարանի մէջ.

Ուրախակցութեան սեղանն էր. մի քանի հեռագիրներ եւս կարդացուեցան.

Գեր. Աբբահայրը վերստին կրկնեց առանձինն առանձինն իր շնորհակալութիւններն, յանուն միաբանութեան, այն ընդհանրական ցոյցին համար զոր ազգն ըրաւ Հ. Ալիշանին.

Այս իրիկուն հասաւ մի գեղեցիկ բանուած «Ոգի բնավայրի» զոր Նաբոլիէն կը ղրկէր Պ. Շահյամեանց, որ կը ցաւէր անձամբ այս հանդիսին ներկայ չկարենալ գտնուելուն.

Մի կոյս է այդ «ոգին» որ սխրագէմ ու հերարձակ նստած է աւերակներու վրայ. Մետաքսով ու մարգարիտով բանուած են կոյսն ու աւերակներն և անունները.

Նահապետի սրտին չա՛տ յուզիչ էր այդ պատկեր.

Կէս գիշերը կը մօտենայ, ամէնքը խոնջ կը քաշուին իրենց սենեակներ. վաղը պիտի սկսի վանական կեանքն իր բոլոր խստութեամբ ու .... հրապոյրով. Հրապուրի՜չ կեանք վանականներու համար. և պիտի ըսեմ թէ հրապուրի՜չ նաեւ ինձ.

Եւ ես ալ քովս առած նամակներու և հեռագիրներու կոյտն անոնցմէ պատրաստեմ նիւթեր մեր ժողովրդեան համար.

Պոլսեցիք տակաւին կը չարունակեն ու պիտի չարունակեն իրենց պատրաստութիւններն յոբելեանի առթիւ. յոբելեանը եթէ վերջացաւ վանքին համար, բայց ոչ ազգին համար. Պոլսեցիք այդ աւուր յիշատակը պէտք է յիշատակով մը պահեն Ս. Ղազարու վանքին մէջ.

Նամակներն ու հեռագիրները մխիթարական են. իրաւ է որ կը պակսին մեր պաշտօնական անձերու շնորհաւորութիւնները. բայց պաշտօնական անձինք այն ատեն կարեւորութիւն ունին երբ թարգման կը հանդիսանան իրենց ժողովրդի զգացումներուն եւ գաղափարներուն. երբ այդ ժողովուրդ կարող է անզուսպ կերպով յայտնել իր սրտին տրոփումներն ու հոգիին բաբախումներն, ալ ի՞նչ նշանակութիւն ունին պաշտօնական անձինք. Այն ատեն լոկ անհատներ են ինչպէս կան բիւրաւոր ուրիշ անհատներ. կարող չենք իւրաքանչիւր անհատի մեծ կարեւորութիւն տալ երբ «Ազգ բարբառեցաւ».

Մեր եկեղեցականութիւնը թէ՛ ի Թուրքիա և թէ ի Ռուսիա իր ժողովրդական ներկայացուցիչներու միջոցաւ կարող եղաւ ներկայանալ Ս. Ղազարու վանքի հանդիսին. Ամէն կրօնական նախապաշարում «Հայն և Հայածին» ազգութեան գաղափարի հանդէպ.

Յոբելեանին առթիւ ընդունուած նամակներէն յիշատակութիւն մը կ՚ընեմ միայն, մէկ երկու նամակէ ընդօրինակութիւններ ընելով, իսկ հեռագիրներն ամբողջապէս կը ներկայացնեմ, քիչ տեղ, ի հարկէ ստիպեալ, մի քանի բառ ջնջելով կամ մի քանի բառի տեղ ուրիշ բառ դնելով.

Ընդունուած հեռագիրներ, կը պարունակեն ամբողջապէս 2527 բառ.

Ուրեմն նախ նամակներուն գանք.

* *

Առանց կարգի կանոնի, կ՚առնեմ ձեռքս ինկած նամակները. Դիպուածն որ ինձ կու տայ առաջին նամակը, Պ. Տէվկանցի նամակն է Փարիզէ գրուած.

Այդ նամակի մի մասն, առաջին մասը կ՚օրինակեմ. մեր սրտերը ցնցեց.

«21 Մայիսի ՓԱՐԻԶ

«Հայր հոգելոյս,

«Այս գիշեր մեր Բնավայրի մէջ Համբարձման տօն կը կատարեն. կը յիշեմ որ «մեր մանկունք կ՚ըսէին մեզ.

«—Վազէ՛ք տղէյներ, վազէ՛ք Վարագայ սարերն ի վեր ելէք, այս գիշեր սար «ու քար զվէն, զվէն ծառ ծաղիկոնք լեզու «կ՚առնեն ու կը խօսին, և այն րոպէին «ինչ որ ուզէք, Աստուածը ի բարին կը «կատարէ.»

«Մեր հարց ու մարց հաւատքով «պիտի հսկեմ այս գիշեր ողջոյն և «պիտի խնդրեմ որ Գրիգորի, Ներսէսի, «Սահակայ, Եղիշէի, Շնորհալւոյ, Վարդապետեանի, Ալիշանի, Հայրիկի Աստուածը ևն. ևն. ևն.

Համբուրելով Սուրբ Աջդ
Մնամ
Ս. Տ. Տէվկանց

* *

Միւս նամակը հայ եկեղեցականի մը նամակն է զոր մասնաւոր գաղտնակութեամբ, և եթէ կ՚ուզէք ըսէք, մասնաւոր չարաճճիութեամբ կը հրատարակեմ.

«Կ. Պոլիս-Բերա 3/15 Մայիս 1890
«Եւ մեր Ազգական 26 աշեկանի 4382
«Հայրենասէր, Հայրենագէտ և Հայրենանուէր վարդապետ Տէր Ղեւոնդ Մ. «Ալիշան
Ի Վենետիկ

«Ի խորոց սրտի շնորհաւորեմ զՁեզ կայ Յոբելեանի արդիւնաշատ կենաց մեծ վարդապետիդ ի գրագիտութեան, ի քերթողութեան, ի տեղագրութեան, և յիմաստասիրութեան Շիրակայ, Սիսուանայ, և Այրարատայ, եւ հանուրց Բնավայրաց.

«Եւ մաղթեմ կրկնակի ունել ձեզ կեանս ամենայն արգասաւոր Հայրենասէր հնութեանց լուսանորոգ պայծառացուցեալ, և պայծառացուցեալ յուխտին Մխիթարայ՝ գլարատեւութիւնքն արժանաւոր նուիրական Ուխտից և Ցիշատակաց Բնավայրի.

Մեծաւ սքանչացմամբ, եմ եւ մնամ հայրենախօս Պլպուլիդ
Աւարայրի սիրատենչ օրհնաբան
Խ. Ծ.
Ծ.-ք. քհնյ. Մկրտ-ն

* *

Ուրիշ նամակ մը կարճ բայց սրտէ.

«Հայոց մեծագոյն բանաստեղծին, ա«ւելոր նահապետին, մեծ հայրենասէրին, «իրենց սրտագին շնորհաւորութիւնները «ու իրենց ջերմ սքանչացումը կը յայտ«նեն, ի դիմաց ամբողջ Հայ պատանեկու«թեան,

Ուսանողք Ազգ. Կեդր. Վարժարանի Ղալաթիոյ
Կ. Պոլիս, 9/21 Մայիս 1889

* *

Մոսկուայէն Պարոնայք Մ. Էմին և Գրիգոր Խալաթեանց կը գրեն շնորհաւորական նամակ մը զոր կը վերջացնեն հետեւեալ տողերով.

«Գալիս ենք և մենք հեռու Հիւսիսից «խնդակից լինել Ձեզ՝ մեր Գրականութեան «այս նշանաւոր տօնի օրը, մաղթելով որ «Նախախնամութիւնը դեռ երկա՜ր տարի«ներ ձգէ Ձեր թանկագին կեանքը և «պահպանէ Ձեր անխոնջ ոյժերն ի բար«գաւաճանս Հայոց դպրութեան և ի սփո«փանս Ձեր բազմաթիւ յարգողների և «բարեկամների».

* *

Ուղերձ մը և ի դիմաց Մանչեստրի հայ գաղթականութեան. Այդ ուղերձ ստորագրած են ի դիմաց հայ գաղթականութեան Մանչեստրի.

Առաջնորդ.] [illegible]
Հոգաբարձուք [illegible]

* *

Ուղերձ և Գահիրէի Բ... կողմէ, զոր ստորագրած է ատենապետը [illegible].

* *

Փոքրանու Հայք իրենց Ազգային Հոգաբարձութեան ատենապետի, Թ. Վ. Մ...ի ստորագրութեամբ կը շնորհաւորեն Հ. Ալիշանի յոբելեանը. «Ձեր խանդավառ գրութիւնները, կ՚ըսեն Հ. Ալիշանի, միշտ և «հանապազ կ՚արտադրեն կայծեր մա«րած և չէջած հայ սրտերի մէջ. Ան«գին են Ձեր գործերն, առ որս կարող չենք փոխարինել.»

* *

Շա՛տ խանդավառ է, չա՛տ սրտաբեկ ուղերձն Արցախու Հայոց. Ո՛րքան կը փափագէի այդ ուղերձ ամբողջապէս հրատարակել.

Մէկ քանի տողերն.

«Եւ այս նամակի հետ մենք մօտով փո«խադրում ենք Վենետիկ, Մխիթարեան«ների մենաստանը, որի Միաբանութեանը «յանձնա՛ն պարտական է մեր գրականու«թիւնը, յարգանքով խոնարհում ենք Ձեր «առաջ, երախտագէտ սրտով համբուրում «ենք Ձեր աջը, որ արժանի է ոսկէ գրիչ «կրելու. որպիսին ուղարկում ենք Ձեզ «որ դեռ եւս երկար տարիներ ոսկէ գրչով գրէք և դրոշմէք հայ սրտերում «պարտականութիւն՝ ճանաչել և սիրել «բոլորը, ինչ որ իւր վրայ կրում է հա«յութեան անջնջելի կնիքը.

Արցախու Թեմական դպրանոցի Տեսուչ՝
Ջ... Ի...
Ուսուցիչներ.

* *

Սրտայո՛յզ — և ո՞րը չէ սրտայոյզ — ուղերձն Տրապիզոնի երիտասարդութեան որ Պոնտոսէն յԱդրիատիկեան կը ձայնէ առ Հ. Ալիշան թէ՝ «ի սփիւռս «աշխարհի ցրուած ամէն Հայոց սըր«տերն ի Ձեզ յանկուցեալ կան այսօր «(13/25 Մայիսի), երբ ի բեւեռ համայն «հայութեան.»

Եւ ուրիշ տեղ մը իրենց երախտագիտութիւնը կը յայտնեն առ այն «որ վերջապէս միութեան գիծ մը եղած է ամէն դաւանանքէ, և վիճակէ Հայոց միջեւ.»

Այդ ընդարձակ ուղերձ ստորագրած են աշխարհական ու եկեղեցական բազմաթիւ երիտասարդներ. Ջանց կ՚ընեմ այդ ստորագրութիւններ առաջ բերել.

* *

Իսկ ի՞նչ ըսեմ ի մասին Տրապիզոնի նոյն երիտասարդներու ուրիշ մէկ ուղերձին. ժողովրդական Նահապետին կը գրեն ժողովրդի լեզուով. կ՚ըսեն.

«Սիրուն վաչտապետ

«Մեզ գիտունի ուվիք չիք ու իսկի ին«չիկ էլ չգիտեմ, ամմա կաշգըւոր մաշդի«կը շատ սիրէք ու հըլըպէք կու, մեր ե«րեցն ու վարճապետը իրաց հետ ինչի մը «խօրաթէյնը կու, կումբաս մը կընէյին «ունի, մէյ մ՚էլ աշխն էնդիէն քօնի մը «հատ հօմբա մաշտիկ էլ էկօն էնուց խառ«նըվեցօն էմօն էմօն չիտակ չիտակ մեծ «մէճլիս մ՚եղաւ, գիտցածնուս չաք քօնի «մը երգ էլ առտաք.»

Կը ցաւիմ որ ժամանակս կարճ է ու չեմ կարող այս սիրուն և նորօրինակ ուղերձն ամբողջապէս օրինակել. Իրենց սարերէն ծաղիկներ կը ղրկեն և կ՚ըսեն.

«Բու չինած թղթերէդ ինչուկ հիմի «շատ խէր տեսաք ու տեսնուք պիտի «կայնաքըշա պէտքը բօն մը քեզի կօմակ «ղրկաքը կու ամմա ինչ էնիք էօր սըլ«ատէյնուս կայ ձեռուընուս չ՚կայ. էնու «համար էս մեր սարերուն ծաղկըննի մեր «աղաղօնքնուն ու օրնէքնուն հետ ղա«ղալ էրէ. զէս պէտքը գիտացիր է որ «քու անունդ իսկի մոռցուելու չէ մեր «կով հէյու ազգին մէջ.»

Մէկ քանի բառերու մեկնութիւնները.

Ուվիք չիք = Մէկը չկայ.
Կաշգըւոր մաշդիկը = Կարդացող մարդիկը
Հըլըպէ = Ցարգել.
Աշխն = Նայիս.
Հօմբա = Հարուստ.
Էմօն = Այսպէս
Ջօպ = Ձափ.
Առտաք = Ըսինք.
Կայնաքըշա = Եթէ կրնայինք.
Կօմակ = Նուէր մասնաւորապէս հարսանեաց, հիւանդներուն.
Կօվ = Բոլոր.

Եւ ուղերձին ներքեւ բազմաթիւ ստորագրութիւնք.

* *

Եւ կան մօտս դեռ շատ մը նամակներ, ո՞րը կարդամ, յիշեմ մի քանի անուններ.

Դաւիթ Խաչեան. Պոլսէն
Մանուկ Ծոյեան (Մանուկ՝ հոմանիշ Եմմանուէլի). Պոլսէն
Ապտուլլահ Գէորգ. Գահիրէէն
Հ. Ստեփան Եազըճեան. Պոլսէն
Կոթողեան. »
Եզեան. Պետրպուրգէն
Գասմաճեան Կ. Պոլսէն
Մ. Ռափայէլեան. Տրապիզոնէն

Եւ մեծ ոտանաւոր մը Սեմֆերոպոլէն, գրած է Առաքել Անտոնեան Նալբանտեան, ու նամակներու կարգը կը վերջանայ.

Չեմ գիտեր որպիսի՛ դիպուած — ցաւած սրտի մը հառաչանքն, հառաչանք որ կրօնքի մխիթարանքը կը փնտռէ, ուրախութեան հանդիսին մէջ տրտմութեան արցունք մը կը բերէ.

«Ցաւսամ որ և դու չես մոռնար երբեմն երբեմնքու տէր ողորմա՛դ ըսելու «մ և քրոջս համար. Աբրհ Զամ..ն.

Եւ կը հաւատամ որ բուղխ-սիրտ վարդապետին համար էն հաճոյական ուղերձն են հառաչանքի այս տողերն, վասն զի վարդապետը պիտի կրնայ օգտակար ըլլալ վիրաւորեալ սրտի մը, պիտի ըսէ իր «Տէրողորմեան», վասնզի ըլլալով որ այդ «Տէրողորմեան» պիտի թռչի երթայ մինչեւ Ամենաւստ-գեղի սփոփէ վշտահար սիրտ մը.

Սփոփել վշտահարը, միթէ այս չէ՞ կեանքի մեծագոյն երջանկութիւնը.

Եւ Ալիշան ու Հայրիկ կը վայելեն այդ մեծ երջանկութիւնը. ամբողջ ազգ մը կ՚սփոփեն. Եւ ով որ կ՚սփոփէ, կ՚ապրի.

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՔ

Բ.

Սնունդ պաշտօնէից եւ հիւանդաց. — Ելեւմուտք. — Բաղդատութիւն նախկին եւ արդի հիւանդանոցաց. — Բարերարք Ազգ. Հիւանդանոցի և յիշատակութիւն նոցա — Հանգուցեալ Տոքթ. Վ. Օրմանեան. — Վերաշինութիւն Ազգ. Հիւանդանոցի — Անձնուիրութիւնք արդի Պատ. Հոգաբարձութիւն — Հրաւէր առ համայն ազգայինս. — Բաղդատութիւն ամժամեայ եւ մշտատեւ թշուառութեանց ու աղետից.

Հիւանդաց սնունդն անբաւական լինելու չէ. զի առ ոչինչ կը ծառայեն բժշկաց ճարտարութիւնք և դեղօրէից զօրութիւնք եթէ սնունդն անբաւական լինի. Պաշտօնեայք՝ որք առտուն կանուխ կ՚ելլեն և օրն ի բուն կ՚աշխատին պէտք է լաւ սնունդ առնուն, նոյնպէս ծերք՝ որք կենաց շրջանն բոլորելու մօտեցեր են, ուրիշ կերպիւ չեն կարող իրենց էութիւնը պահպանել բայց եթէ բարեկեցիկ վիճակ մ՚ունենալով. հիւանդաց սնունդն շատ կը տարբերի, տարիքին, հիւանդութեան և այլ պարագայից համեմատ, վասն որոյ զանց կ՚ընեմ յիշել մի առ մի.

Մինչեւ ցարդ խօսեցանք հիւանդանոցաց ներքին և արտաքին կազմակերպութեան ու սննդեան վրայ, խօսինք նաեւ ելեւմուտից վրայ, զի դրամն ինչպէս պատերազմական, նոյնպէս մարդասիրական ու կրթական ամէն գործոց ջիղն է. անհնար է երեւակայել այնպիսի հիւանդանոց մը՝ որ առանց հաստատուն եկամուտ ունենալու զոհացուցիչ վիճակ մը ունենայ. հաստատուն եկամուտ ըսելով միմիայն կալուածներն իմանալու չէ, այլ նաեւ ժողովրդեան յօժարակամ նուիրատուութիւններն, զի աշխարհի վրայ չկայ աւելի ապահով և աւելի վստահելի մի հաստատութիւն քան ժողովրդեան սէրն ու համակրութիւնը. դրամատունք և ապահովական ընկերութիւնք կրնան սնանկանալ, բայց ժողովուրդն կայ ու կը մնայ. եթէ մի քանի ընտանեաց գործերն աւրուին, միւս կողմէն ուրիշ ընտանեաց գործերը գոհացուցիչ վիճակ կ՚ստանան, որով հաւասարակշռութիւնը անխախտ կը մնայ.

Ժողովուրդն ինչպէս լեզուի, կրօնից եւ ազգային աւանդութեանց ճշմարիտ աւանդապահն է, նոյնպէս ազգային մեծամեծ հաստատութեանց պաշտպանն ու բարերարն է.

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի պատմութեան Մեծ. Հեղինակը կը յիշէ թէ Հիւանդանոցն ունեցեր է յանցելումն ողորմելի ու թշուառ կացութիւն, բայց պէտք է խոստովանիլ թէ չէ՛ թէ մեզի մեզի պէս փոքր ու աղքատ ազգի մը Հիւանդանոցն, այլ հզօր ու հարուստ ազգաց հիւանդանոցք եւս ունեցեր են երբեմն խղճալի վիճակ. ցայն հաստատելու համար բաւ է առնել Բարիզու Օթէլ-Տիէօ հիւանդանոցին անցեալ վիճակին վրայ գրուած տեղեկագրին յետագայ սըրտաճմլիկ տողերն.

«Սրահներու անձկութենէ և անկողիններու անբաւականութենէ ստիպեալ 4-5 և 9 հիւանդք պառկեցուցեր էին միևնոյն անկողնոյ մէջ, քնելիք տեսած են մեռելները խառնուած ողջերու հետ, սրահներ նեղ անցքերով և ապականեալ օդով, աւելը հազիւ ներս կը թափանցէր, միևնոյն սրահի մէջ ապաքինեալք խառնուած էին հիւանդներու ու մեռելներու հետ, և ստիպեալ էին ամառ և ձմեռ բոպիկ ոտքով դուրս ելնել, օդ առնելու համար Սէն Շարլը կամուրջին վրայ. երրորդ յարկին մէջ նշմարեցին ապաքինեալներու յատկացեալ սրահ մը, ո՛ւր չէր հնար մըտնել բայց միայն ծաղիկ հանած հիւանդաց սրահէն անցնելով. յիմարաց սրահն կից էր մեծ ու ցաւալի գործողութիւններ կատարուած հիւանդաց սրահին, երբեք չէր ակնկալուեր հանգստութիւն այս անգգայ դրացիներէ, որոց կատաղի աղաղակները գիշեր ցերեկ կը լսուէին, յաճախ միևնոյն սրահին մէջ կը դարմանէին տարափոխիկ և ոչ-տարափոխիկ հիւանդութիւնները, ծաղկի բանուած կանայք խառն էին տենդահարաց հետ.

«Գործողութեանց սրահին մէջ, ուր քար կը հանեն և անդամներ կը կտրեն, կը գտնուէին նաեւ անոնք՝ որոց վրայ գործողութիւն կատարուած է և կամ պիտի կատարուի. Գործողութիւնք կը լինէին նոյն իսկ սրահին մէջտեղը, հոն կը տեսնուէին տանջանաց պատրաստութիւններ, հոն կը լսուէին տանջեալին աղաղակներն, այն հիւանդն՝ որոյ վրայ երկրորդ օրը գործողութիւն պիտի կատարուի, իր աչքէն ունի ապագայ տանջանաց տեսարանն, ինչպէս նաեւ այն՝ որ արդէն անցեր է այս սոսկալի փորձէն. կրնաք դատել թէ հիւանդք որչա՜փ խորապէս կը յուզուին այս ցաւոց աղաղակներէն. Սոյն երկիւղներն ու յուզմունքները կ՚ընդունէին իրենց ցաւոց սաստկացման և վիրաց բորբոքման միջոցին. Սէն-Ժօզէֆ սրահը յղի կանանց յատկացեալ է, օրինաւորք և ապօրինիք, պարկեշտք ու լկտիք ամենքն ի միասին են. այս ամենը կ՚ստիպեն գեղեցկութեան հետեւցնել թէ Օթէլ Տիէօ՝ հիւանդանոցներուն ամենէն անմաքուրն և անտանելին է և հիւանդաց իննէն երկու-ոք կը մեռնի հոն.»

Վերոյիշեալ նկարագիր բացայայտ կը ցուցնէ թէ ամէն ազգաց հիւանդանոցներն ունեցած են երբեմն արգահատելի վիճակ, սակայն բարեբաղդաբար սոյն վիճակն երկարատեւ եղած չէ, և գտնուեր են երկրիս վրայ մարդասէր ու բարեսէր անձինք՝ որ մատնանիշ ընելով պատուաբերող թշուառ կացութիւնը՝ ժողովրդեան գութն ու կարեկցութիւնը շարժեր են, և դրեր են հիւանդանոցներն այնպիսի վիճակի մէջ, որ քաղաքակրթութեան պատիւ կը բերեն, օգնելով ոմն իւր լումայով, այլ ոք իւր տաղանդով ու հմտութեամբ. ուրիշ մէկն իւր գրչով, միւս ոմն իւր աշխատութեամբ, ուրեմն միշտ յարգանօք ու երախտագիտութեամբ յիշելու ենք այն բարերարաց անուններն՝ որք տառապեալ մարդկութեան պաշտպան հրեշտակներն եղած են. միմիայն արձաններ բաւական չեն յաւերժացնելու համար անոնց յիշատակն, այլ նոցա անուններն անջինջ տառերով դրոշմելու ենք մեր կրծոց տախտակներուն վրայ.

Ցիշատակութեան գովելի մէկ կերպն նշմարեցինք յազգային հիւանդանոցաց սրահներն կ՚անուանէին սոյն հաստատութեան գլխաւոր բարերարաց անուններով, Պէզճեան, Տատեան, Պալեան ևայլն. արդարեւ ասկէ աւելի գործնական միջոց չէր ըլլար հիւանդանոցի պատսպարելոց միշտ յիշեցնելու համար իրենց բարերարաց անունները, սակայն ըստ իմ խոնարհ կարծեաց երախտագիտութեան պարտիք հատուցանելու ենք նաեւ անոնց, որք թէպէտ ո՛չ նիւթապէս այլ բարոյապէս աշխատեր են միշտ սոյն անզուգական հաստատութեան պայծառութեան ու յառաջդիմութեան, գիշեր ցերեկ գոհ գործելով, մինչեւ իսկ զոհելով իրենց կեանքն, ուստի խոնարհաբար կը խնդրեմ Պատ. Հոգաբարձութենէ, Նորակառոյց հիւանդանոցի սրահներէն մին անուանել Օրմանեան, ի յիշատակ ողբացեալ Տոքթ. Վ. Օրմանեանի, որ երկար տարիներ անդադար աշխատեր է հիւանդանոցի բարեկարգութեանը ու յառաջդիմութեանը համար, լինելով նոյնպէս վերաշինութեան թելադիրներէն մին. իւր վերջին տեղեկագիրն կարդացողք կրնան գաղափար կազմել իւր գործունէութեան, ճարտարութեան ու հմտութեան վրայ.

Հիւանդանոցի վերաշինութիւնը առիթ կ՚ընծայէ մեզ խօսիլ նաեւ Պատ. Հոգաբարձութեան հայրախնամ հոգածութեան վրայ, որ բազում տարիներէ հետէ ո՛չ միայն գոհացուցիչ վիճակի մէջ դրաւ հիւանդանոցի ելեւմուտքը, հետզհետէ աւելցնելով անշարժ կալուածոց թիւն եւ հայթայթելով նորանոր աղբիւրներ հասութից, այլ նաեւ ձեռնարկեց վերաշինութեան բազմածախս գործին, զոր ի կատար ածելու համար կարօտ է համայն ազգայնոց աջակցութեան, ըստ որում այսպիսի մեծ հաստատութիւն մը ընդհանուր ազգին օժանդակութեամբ եւեթ կարէ կանգուն մնալ. ինչ որ ալ լինին անհատական նուէրք, դարձեալ մեծ պէտք կայ ընդհանուր օգնութեան, եւ եթէ իւրաքանչիւր ազգային իւր կարողութեան չափով մասնակցի հանգանակութեան, յայնժամ ո՛չ միայն այսպիսի հոյակապ հիւանդանոց մը, այլ եւ շատ մը ուրիշ ազգային հաստատութիւնք կրնան վերականգնիլ յօգուտ եւ ի փառս ազգին.

Կը համարձակինք սոյն տողերը գրել յիշելով Սովելոց յանձնաժողովոյ հաւաքած 40 000 ոսկւոյ մօտ գումարն, որ արդիւնք էր պատուարժան անդամոց անխոնջ ջանից եւ օրինակելի անձնուիրութեան.

Ժողովուրդն որ յայնժամ աշխարհիս ամէն կողմերէն օգնութիւն կու տայ, ի լուր սոսկալի և վտանգաւոր մի աղէտի, անշուշտ նուազ գթասիրտ ու առատաձեռն չպիտի գտնուի դէպ ի այդ մեծագոյն բարեգործական հաստատութիւն, որ միշտ կը պարունակէ յինքեան հիւանդաց, որբոց, ծերոց, յիմարաց եւ անկելոց ստուար բազմութիւն մը. արդարեւ անհնար է չարտասուել ի տես համաճարակ հիւանդութեանց որք մերթ ընդ մերթ այցելելով երկրագնդիս այլ և այլ կողմերը մեծամեծ ջարդեր կ՚ընեն սուղ միջոցի մէջ, սակայն եթէ բաղդատենք անոնց ըրած ջարդերը տեղական և մշտակայ հիւանդութեանց կոտորածին հետ, աչքերին տարբերութիւն մը կը տեսնենք, զի որչափ ալ շատ լինի յանկարծական ու համաճարակ հիւանդութեան մը ըրած կորուստն, առ ոչինչ են տեղական և մշտակայ ախտից ըրած կորստեան ոյժով. նոյնպէս ալ սովու ալ պատճառած աղէտներէն շատ աւելի սոսկալի են մարմնական ու մտաւորական ցաւոց և հիւանդութեանց աղէտներն՝ որք անպակաս են ամէն ատեն յԱզգ. Հիւանդանոց. ուրեմն սոյն անզուգական վայրն՝ որ միշտ և հանապազ ապաստան եղած է Ազգիս թշուառութեանց ու աղէտից և սփոփիչ ցաւոց ու տառապանաց, պէտք է իրաւամբ վայելել համայն ազգայնոց աջակցութեան.

Դ. Պ.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐՐԵՐՔ ՄԱՐԴԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ
(ԱՄԷՆ ԱՆՁԱՆՑ ԿԱՐԵՒՈՐ)

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՄԲ ԵՐԿՈՒՑ ՀԱՐԱԶԱՏԱՑ ՅՈՎՍԷՓԱՑ ԵՒ ԱՆՏՈՆԻ ՑԱԿՈԲԵԱՆ

Մարդկազմութեան ուսումը պարզ և մեկին բացատրող գործ մ՚է, քառասունի չափ պատկերներով զարդարեալ. կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս Զագմագճըլար, Գափաֆեան գրատուն.

483 Գինն է 3 դահեկան 2—5

Ն. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ ԵՒ Լ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ
Կ. Պոլիս, Պահճէ Գաբու Թաշ խան, Թիւ 4, պահականոցին ճիշդ դիմացը

Սոյն նոր հաստատուած Մթերանոցին մէջ կը գտնուին քիմիական, դեղագործական և անասնաբուժական ամէն տեսակ նիւթեր, քաուչուէ զանազան գործիքներ, ընտիր հին քօնեաք, բժշկական գինիներ ևն ևն.

Վարժարանաց քիմիական աշխատանոցի (laboratoire) համար, ապակեայ ամէն տեսակ գործիքներ, analyseի համար յատկապէս բերել տրուած քիմիական մաքուր նիւթեր եւս կը գտնուին. ըստ յանձնարարութեան Բնական պատմութեան ամէն ճիւղին վերաբերեալ իրական նմուշներու հաւաքածոյներ եւս բերել կը տրուին. Մօնփէլիէի Հողագործական Ուսումնարանէն վկայեալ Հողագործ Նշան էֆ. Գալֆայեան պատրաստ է միշտ, սոյն առարկայից գործածման համար, պէտք եղած բերանացի բացատրութիւնները տալ ամենայն սիրով. Վարժարանաց Տեսչութիւնք և ուսանողք խիստ գոհ պիտի լինին մեզ դիմելով.

Դեղօրէից թարմութիւնն, գներու չափաւորութիւնն և ուղղուած յանձնարարութեանց փութով և ամբողջովին կատարումն, խիստ գնահատելի ըրած են արդէն սոյն նոր հաստատութիւնն. Կը հրաւիրուին տեղացի և գաւառացի դեղագործք, դիմել մեր մթերանոցն և անձամբ հաստատել այդ առաւելութիւններն.

Գաւառներէն առնուած փոքրաքանակ յանձնարարութեանց համար սօմանեան նամակադրոշմ եւս կ՚ընդունուի.

480 2—24

ԻԼԱՆ

ՌՈՒՄԷԼԻ ԳԱԶԱՍԷՐԼԻԿԻՆՏԷՆ

Ըսթանպօլտա Կէտիք Փաշա գուրպինտէ Տիվան Ալի մահալլէսինտէ Կէտիք Փաշա ճատտէսինտէ վագը միւքէրրէր օն պէշ նումէրօ իլէ մուրագգամ 210 զըրա աթիգ պիր գըթա վագըֆ արսա զըմմէթը ամէրիյէ մէնզուլէսի մարիֆէթի իլէ վէ միւնասի Ապտուլլահ էֆէնտի էվէտի իլէ էմէտ պէհէր յըլը սամանի 100 ղուրուշ հիսապը իլէ պէհէր զըրա 80 ղուրուշտա թալիպի էօհտէսինտէ թէզայիտ իթ գիյամ իլէ թալիպ օլանլար իչուն թարիխը իլանտէն իթիպարէն իհալէսի 11 կիւնէ գատար մէհքէմէի մէրգումէյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր.

15 Հեվվալ 307 487

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Շամի շէրիֆտէ պուլունան սաաքիրի չահանէ իչուն մահալլինճէ մէվճուտ միւնագասասա պուլունան սատէնին պէհէր քիլօսը իւչ եուզ էլլի ալթը, սօղանըն օն, կիւչթին եուզ օն պիր փարայա օրանճա թալիպի էօհտէսինտէ օլտուղընտան պուրանճա իհտարին թալիպ օլանլարըն թարիխը իլլանտէն իթիպարէն պիր հաֆթայա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

22 մայիս 1890 457
Նօ. 8 1—3

ՈՅԺ ԵՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ

Ժէրոտէլի մաքրողականը, Վիշիի բաղձալի մը մեծութեամբ չէրտերու բաժնուած, մաքրողական և զովացուցիչ նշանաւոր յատկութիւններ ունի. թէ՛ ծծուին և թէ՛ ուտուին, այդ անփոխանակ չէրտերը ճշմարիտ անաւելացն մ՚են դժուարահաճ կանանց և փափուկ տղայոց համար. Լափահաս մարդիկ, լաւ ըմբռնող ծերունիք, նստուկ կեանք վարողները պարտին զայն կանոնաւորապէս գործածել. Մաղձը, Արեան բորբոքումները, Թնդութիւնը, Գլխու ցաւերը քիչ ժամանակի մէջ կ՚անհետանան. Ժէրոտէլի Մաքրողականը կը գտնուի ամէն դեղատանց մէջ. Տուփը կը պարունակէ 18 անգամի համար դեղ և ի Ֆրանսա կ՚արժէ 1.50 Ֆրանք. Երկու չէրտ իբր նմուշ կը ղրկուին ամէն խնդրողներուն, եթէ դիմեն առ Պ. Ժէրոտէլ, ի ՍԷՆ-ՊԷՆԷՏԷՆ [Ֆրանսա.] Ի Կ. Պոլիս կեդրոնատեղիքն են Օ Պան Մարշէ —Դեղագործական Մթերանոց. —Ն. և Փ. Գանդուր եղբարք. —Թիթտա. —Նէտէլլա. —Թէատորիտէս. —Վէնտոր Դատոգտոն —Տ. Մ. Մէֆզիճի. —Ա. Գասթօրիատէս —Արէտաորիտէս. —Ի Պոլիս՝ Դեղարան Նէտէլլա և Ընկ. 95

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգղ. Ոսկի 1.000,000 **"ՖԻՆԻՔՍ"** Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է, որոյ բաժնետեարք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրներ են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։ 6

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակին՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոյս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՕԽԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերև։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆրանք	8.000.000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889	»	5.604.722
Տարեկան հասոյթ	»	12.773.779

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՆՆԸՔՖՕՐԹՈՒԱՋ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆրանք 6.250.000 Պահեստի դրամ ֆրանք 1.270.300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100.000.000 ֆրանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պաղչէ—Գաբու, Անանիատիս խան. 11

ԾԱՆՕԹ—Տեառք Ներսէսեան Հայր և Որդի, Ընկերութեանցս Պոլսոյ գրամատեարք, լիակատար ՎԱՐԿ ու ՀՐԱՀԱՆԳ ընդունած են վճարելու անմիջապէս այն ամէն վնաս, որոյ հաշիւը հաստատուած է և վաւերացեալ Ընդհ. Գործակալութենէն.

ՎԵՑ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆՔ ԿԸ ՏԱՐՈՒԻՆ

ԿԸ ՄՆԱՑ ՏԱՐԻՆ

ԵՕԹԸ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ ՇԱՀԵԼԻՔ

ՊԷՎԻԼԱՔՈՒԱ ԼԱ ՄԱՋԱՅԻ

Գործնեալ պարտատոմսերով

Երաշխաւորեալ իտալական պետութեան արժէթղթով որք Անգլիոյ և Փոխատուութեանց Արքայական Մնտակին յանձնուած են թիւ 2,504 և 14,614 ստացագրերու համաձայն

Այս ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐՈՒ ՆՈՐ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԸ Պէվիլաքուա լա Մազայի վիճակախաղական փոխառութիւն, հաստատուած են Իտալիոյ Ըսմբերթօ Թագաւորին 1888 յուլիս 1 թուակիր հրովարտակով.

Փոխառութիւնը կը բաղկանայ 32,481,900 Ֆրանք դրամագլխէ, բաժնուած 2,452,000 պարտատոմսի, Ջնջելի է 115 վիճակահանութեամբ՝ 1889 մարտ 30էն մինչև 1938 դեկտեմբեր 31. Այս 115 վիճակահանութեանց մէջ պիտի շահին

25,301 պարգևներ գումարելով 8,209,000 ֆր. արժէքով

Ասկից հանելով գոյացած վեց վիճակահանութիւնները, կը մնայ տակաւին շահելիք 7 միլիոն պարգևս։

Իտալական կառավարութիւնը 1888 յուլիս 7 թուակիր նախարարական շրջաբերականով հաստատած է Պետական Արժէթղթոց առնելը, երբ լիովին բաւական ապահովելու համար փոխառութեան գործառնութիւնը. Ասոր, Անգլիոյ և փոխառութեանց Արքայական Մնտակը ամէն վիճակահանութիւն Իտալիոյ Թագաւորութեան Ազգային Պանքային կը յանձնէ այդ արժէթղթոց տակաւ, պարգևներուն վճարումն և արժէթղթոց գլխաւորը ապահովելու համար։

Վերջին վիճակահանութիւնը տեղի ունեցան 1889 դեկտեմբեր 31ին, 500,000 ֆրանքի գլխաւոր պարգևով մը, և 1890 մարտ 31ին՝ 250,000 ֆրանքի գլխաւոր պարգևով մը.

ՏԱՐԻՆ ՉՈՐՍ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

1890ին — 1891ին — 1892ին

Մարտ 19|31ին — Յունիս 18|30ին — Սեպտեմբեր 18|30ին — Դեկտեմբեր 19|31ին

ՊԷՎԻԼԱՔՈՒԱ ԼԱ ՄԱԶԱՅԻ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐՈՒՆ ԳԻՆՆ Է

1 պարտատոմս 15 Ֆրանք—10 պարտատոմս 145 Ֆրանք—100 պարտատոմս 1,400 Ֆրանք

ՊԷՎԻԼԱՔՈՒԱ ԼԱ ՄԱԶԱՅի պարտատոմսք ի սեռ վճարելի են, հետևաբար ամէն ժամանակ փոխանցելի են և դիւրաւ կը վճարուին։

ՊԷՎԻԼԱՔՈՒԱ ԼԱ ՄԱԶԱՅի պարտատոմսք կը կրեն Իտալիոյ Ըսմբերթոյ Թագաւորին ստորագրած հրովարտակին պատճէնը, արքայական պաշտօնական ստորագրութիւնը, Իտալական կառավարութեան հսկողութեան դրոշմն և վիճակահանութեանց յատակծերը։

Վիճակահանութիւնք տեղի կ'ունենան ի Հռոմ, Ելևմտից Նախարարութեան մէջ, Իտալիոյ Ազգային Պանքային ննամք որ փոխառութեան վարիչ անուանուած է մինչև ցվերջ, ի ներկայութեան Արքայական պաշտօնէից, որ պաշտօն ունին հսկել փոխառութեան և վիճակահանութեանց գործառնութեանց, յօգուտ արժէտիրաց։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՐԳԵՒՔ

500,000 ֆրանք	250,000 ֆրանք	30,000 ֆրանք
400,000 »	200,000 »	20,000 »
300,000 »	50,000 »	6,000 »

և նուազ կարևոր ուրիշ շատ պարգևք, ընդ ամէնը 25,301 պարգևք։

Պարգևով կամ պարզ գլխավճարով շահած պարտատոմսից վճարումը կը լինի Իտալիոյ Ազգային Պանքային, իւրաքանչիւր վիճակահանութենէն ամիս մը յետոյ։

Ըստ որում արժեթղթոց ամբողջութիւնը 32,000,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը կը ներկայացնէ, և պարգևներուն գումարն ալ 8 միլիոնը կ'անցնի, հետևաբար շահելու հաւանականութիւնը 4ի դէմ 1 է։

Արժէթղթք ինչպէս և վիճակահանութեանց ցուցակք կը գտնուին ԽՍԷՐՆ ԷՃԷՆՍԻ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան, 14, Կ. Պոլիս. 37 40—46

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՅԺ

Պիտի գտնեն ծերք, երիտասարդք եւ տղայք՝ եթէ միշտ գործածեն Տոքթ. Բրենսի Սնուցիչ Հիւթը

Այս պատրաստութենէն խառնելի գդալ մը, կէս գաւաթ ջրի մէջ լուծուելով, յառաջ կը բերէ ախորժահամ և սնուցիչ ըմպելի մը, որ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, զարմանալի կերպիւ կ'աճեցնէ մանուկներն և առողջ, զօրաւոր և հաւժկոտ կ'ընէ զանոնք։

Մանկանց համար գործածութեան եղանակ՝

Տ. Բրենսի Սնուցիչ Հիւթէն խառնելի գդալ մը, փոքր քանակութեամբ թարմ ջրի կամ կաթի մէջ լուծուելով, յառաջ կը բերէ հաճելի ըմպելի մը, որ պէտք է տալ...

Աներաժեշտ պատուած է այն մայրերուն համար որք բիչ կաթ ունին կամ բնաւ չունին։

Բժիշկներէն կը խնդրուի լաւ որոշել թէ զաւկին թէ մօր համար է։

Եթէ կ'ուզէք որ ձեր տղոցներն առողջ և քաջակազմ ըլլան, հարցուցէք Տր. Բրենսի Սնուցիչ Հիւթն որ կը գտնուի գործակալին քով.

ԷՏՄԻՒՆՏ ՖԱՐՈՒԱՆԱ

Ղալաթիա, Վօյվօտա պողոտայի թիւ 95 և 97 69

VICHY

ՍԷՆԴ-ԵՈՐԻ ԱՂԲԻՒՐ

կամ ՅԱՄՊՈ ՍԷՆԴ-ԵՈՐ, Վիշի

Ամենէն թարմն և հետևաբար ամենէն կարգայինն և փոխադրութեան մէջ ամենէն նուազ անայլայելին, գերազանց դարման ընդդէմ լեարդի, ստամոքսի և մէջքի հիւանդութեանց, աւազի և յօդացաւի. Գինն է 50 շիշերոց արկղը 20 Ֆրանք. Կեղծիքէն զգուշանալու համար, իւրաքանչիւր շիշի պիտակին վրայ փնտռել սա ստորագրութիւնը՝ N. Larbaud St Yorre

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ԴԵՂԱՎԱՃԱՌՔ ԵՒ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ 48 5—12

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԱՆԱՍՆԱԲՈՅԺՆԵՐՈՒ ԵՒ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱՑ

ՊՈԿՏԱՆՕՖԻ ՆԽԱՒՏԻ ՀԻՒԹ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ Ի ՄՈՍԿՈՒԱ

Նոր դարման ընդդէմ արջառի ինչպէս ձիու, եղջերաւոր անասնոց, ոչխարներու, խոզերու մակարոյծ ճճիներու։

ԽԲՐ ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ. 200էն 300 մաս ջրի խառնեցէք և ցօղեցէք լուացէք,

ԽԲՐ ԴԱՐՄԱՆ. 120էն 150 մաս ջրի խառնեցէք. Այս չափով կ'սպաննէ ճճիներն և կ'ազատէ անասնոց վէրքերը. Նոյնպէս կ'անհետացնէ չուներուն յառաջ եկած և թռչնոց փետուրներուն ներքևէ կ'որդերը. Ոչխարներուն համար՝ կէս լիտր 50 լիտր ջրի մէջ.

ԽԲՐ ԱՂԲ. Երբ աղբ կը գործածուի տանիքներուն և պտղատու ծառերուն, կ'ոչնչացնէ ուղիներ և թրթուրներն, և հետևաբար կը դիւրացնէ տունկին աճումը. Որթատունկերը 60էն 80 մաս ջրի մէջ լուծուած ՊՈԿՏԱՆՕՖԻ ՆԽԱՒՏԻ ՀԻՒԹՈՎ, զերծ կը մնան ամէն տեսակ հիւանդութենէ և մինչև իսկ ՖԻԼՈՔՍԷՐԱՅԷ։

Պոկտանոֆի հիւթը ¼, ½ և 1 քիլոյոց տուփերով կը ծախուի ի Ղալաթիա, Խուրշուն խան, թիւ 18. 411

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց

Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ շքադրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդէսին մէջ.

Քսան տարուան յաջողութիւն Իտալիա, Ամերիկա, Ի Հնդկաստան, Ալժերիա և Եգիպտոս—Շքադրամ 1885ի Անվերսայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Մելպուռնի և Պրուսէլի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատելֆիոյ, 1873ի Վիեննայի միջազգային ցուցահանդէսներուն մէջը.

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ առողջապահական ամենէն ծանօթ ըմպելին է.—Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարուի երբ զգուշական դարմանական ճանաչուած ըմպելի երկիրներու տենդերը, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլերայի.

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը.

Այս ըմպելիք, բոլոր ծանօթ ըմպելիներէն և ամէնէն գերազանց, կ'առնուի ամեն օր ճաշէն առաջ երբ ախորժակը ձգելի յետոյ, ազդու մարսողական է, կարելի է խառնել զայն վերմուտի, գինիի, Լէյձի ջրոյ և խառնելի հետ.

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշարարաց, նպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով.

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՈՆՈՄԻ և ՐԷՔՔԻԱ 93

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

211. Կ. ՊՈԼԻՍ ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ 211

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ, իւր խանութին մէջ կը պատրաստուին թէ՛ արանց և թէ կանանց յատուկ ամեն տեսակ գեղեցիկ կօշիկներ ֆրանսական նիւթերով և ֆրանսայէ բերուած վերջին նորաձևութեանց համապատասխանող օրինակներու համաձայն.

Պատրաստուած կօշիկները հետևեալ վերջին գիներով կը վաճառուին.

Պոթին կալօշ	Ղրշ	95
Պոթին	»	67
Մսյկ	»	150
Սկարբին	»	52
Պալատական կալօշ	Ղրշ	45
Կանանց մուճակ	»	40
Կանանց սկարբին	»	45

291

COMP. RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԻ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Օր	Ժամ	Երթ	Հասնելու
Բշ. 21 2	2 Եր.	Օտեսա	Նաւահանգիստ
Գշ. 22/3	5 Եր.	Աղեքսանդրիա	Զմր
Դշ. 23.4	10 Առ.	Անատոլու	Օտեսա
Դշ. 23 4	10 Առ.	Սեվաստոպոլ	Օլէկ
Եշ. 24.5	2 Եր.	Օտեսա	Զմիւռնիա

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիւրէճ Գաբու. 136

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Որք երթևեկեն կանոնաւոր Լիվրբուլէն և Միջերկրականէն

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումպրիա	7718	Գալալամիա	4841
Էդրուրիա	7718	Պոթնիա	4535
Սերվիա	7391	Սամարիա	2574
Օրօրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բավոնիա	5587	Ադլաս	2393
Ալեքսանտրիա	5517	Սարտինիա	2166
Կալլիա	4809	Թարիֆա	2246
Ափրիկ	4557	Բալմիրա	2144
Ալեփպօ	2143	Թրինիտատ	1899
Քէմպա	1876	Մորոքքօ	1855
Շերպուրկ	1614		

Trinidad շոգենաւը Լիվրբուլէն պիտի հասնի յունիս 9ին.

Aleppo շոգենաւը, նաւապետ Ferguson, կ'սպասուի պիտի հասնի յունիս 15ին.

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՕԼԻ գործակալ Thomas C. Joly

Թիւ 1, Քիւչիւք Հավիլ Փոստա խան, Ղալաթիա 196

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԼԵՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վրայի յարկը

Այս նշանաւոր գործատունն որ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մեզ, այս ձմռան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելուած մի կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է ֆրանսական, Անգղիական, Գերմանական եւ Պելճիքական բերքերու զանազան տեսակներով։

Հետևաբար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որ են՝ օծուն համար ամէն տեսակ ճերմակեղէնք, բանուածք, կերասեգեններ, բարերս, թաշկինակ, ակոռնի ագոցյ, չաթիկ, շապիկներ, ստամոքս, ֆլանել կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդագրասներ, աւելցած է ուրիշ տեսակ աղթիւ նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակէ։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճակէթներն կանանց օրիորդաց և աղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձևութեան համեմատ ճաշակով ու շքեղութեամբ յօրինեալ են։

Յաւելումն մի բրած է նաև պատրաստած զգեստներու պատրաստութեան նորաձևութեան վրայ որ արդէն ճոխ է ոճերով, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նորա ճաշակին ու բարձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրանքներն. կը գտնուի նաև մինչև 16 տարեկան տղայոց համար ամէն տեսակ զգեստներ բայթուներ խիստ չափաւոր գներով. կը ծախուին մեծ եւ փոքր քանակութեամբ.

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՅ 01

MERVEILLEUSE DÉCOUVERTE!

Plus d'ASTHME, Plus de SUFFOCATIONS

Les Papiers, les Poudres, les Cigarettes, à base de narcotiques, calment momentanément vos souffrances épouvantables, mais vous tuent sûrement.

ASTHMATIQUES!

Le SEUL CURATIF de l'ASTHME, Le SEUL REMÈDE INOFFENSIF qui GUÉRIT, c'est la

LIQUEUR DE L'ÉTOILE

du Gomaire Lasten perfectionnée et préparée par Mario LECHAUX, Phn-Cie, 164, r. Ste-Catherine, BORDEAUX

Une intéressante Notice, contenant tous les renseignements sur la médication et de nombreuses attestations de son efficacité, est envoyée gratis et franco à tous ceux qui la demandent.

DÉTAIL: Dans toutes les bonnes Pharmacies.

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ, ԽԱՄՏՒՑ ԵՒ ՕԺՏԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՎԻԵՆՆԱ

Գործողութիւնք 1889 Դեկտ. ամսուն

Այս ամսուան մէջ ստացուած և ստորագրուած են 844 նոր մուրհակներ (բոլիս) որք կը կազմեն ապահովագրեալ դրամագլուխ,

	Ֆր.	5.417.407.50
Բաժիններու գանձ.	»	432 287.03
Վճռիմնամահուանց առթիւ	»	296.400 —
1888 դեկտ. 31ին երաշխաւորեալ հասոյթ,	Ֆր.	88.469.460.35
Ամբողջութիւն ապահովագրեալ գումարոց,	Ֆր.	434.419.824.71
Վճարեալ գումար	»	152.322.584.88

Տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր Գործակատարն Պ. ԼԻՈՆԷԼ ԳՈՆՏԻ,

Թիւնէլի հրապարակ, տուն Մայէրի, երկրորդ յարկ. 27

Ընկերութեան սեղանաւորն է Պ. Ս. ԱՍԼԷՐ

HUILE DE FOIE DE MORUE DÉSINFECTÉE de CHEVRIER

ՇԷՎՐԻԷԻ ՄՈՐՈՒ ՁԿԱՆ ԻՒՂ ԶՏՈՒԱԾ

Առաջնակարգ դեղագործ ի Փարիզ, ասպետ Պատւոյ Լեգէոնի, վարժատրեալ Բ. կարգի Մէճիտիէով, բժշկական Իզապէլ-լա-Գաթոլիք պատուանշանին.

ՃԵՐՄԱԿ ԵՒ ԹՈՒԽ

Մորուի ձկան իւղը խոյծուած զտելով, Պ. Շէվրիէ այդ հեղուկին առած է ամբարձելի հոտ և համ, միանգամայն աւելցնելով անոր բուժիչ յատկութիւնները.

Այս դիւտին պատճառաւ հնորիչը մեծ ծաւալ վարձատրութիւններ ստացած է, միտալ և պատուոյ վկայականներ.

Անոր աշխարհիս բժիշկք կը նախադասեն զայն ամեն տեսակներէն.

ԵՐԿԱԹԱՑՈՒԱԾ

Պ. Շէվրիէ իւր գիւտը կատարելագործած է երկաթով ջրելով Մորուի ձկան երկաթացուած իւղ մը պատրաստելով. Հավասար այս յաւելման, իւղը դիւրաւ կը մարսուի և բնաւ ոչ մի վնաս չպատճառեր. Ասոր նախընտրելի է միւս բոլոր երկաթախառն պատրաստութիւններէն և յաջողութեամբ կը գործածուի թոքախտի, Պրոնշիթի, Վատութեան և խոյլ հիւանդութեանց համար. Մանաւանդ կը յարմարի տկարակազմ անձանց. 426

Ընդհ. մթերանոց, նկար. դեղոր. Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ, 244, Մեծ փողոց Բէրայի, Կ. Պոլիս

Մինչեւ դեղատան մէջ կը գտնուի նաև ՇԷՎՐԻԷԻ կազդուրիչ ԳՕԳԱՅԻ ԳԻՆԻՆ